

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ

נִפְלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

מה יכול להיות הלב-נשבר בדורנו? פשוט הדאגה למה משיח לא בא,
הן המשיח הפרטי שלי וכל-שכן המשיח הכללי.
הדאגה למה משיח לא בא הופכת את הלב-נשבר מרחמנות על עצמו
לרחמנות על כל יהודי.

[מתוך השיעור 'שריון של צדקה']

עקב תשפ"ב

- 04 אניהוא**
נקודה מעובדת
"וארשתיך לי לעולם" –
שמירת נקודת המעבר מרווקות לנישואין
- 05 "והיה עקב תשמעון" – שלמות בעבודת ה'**
שיעור לפרשת עקב
עבודת עקבתא דמשיחא
- 10 "נהר אהוא"**
קבלת פנים לחתן ולכלה
ריקוד האהבה והיראה בחיים ובתורה
- 14 שריון של צדקה**
מ"עבודה שבלב" ל"עבודת הצדקה"
על דמותו של רבי הלל מפאריטש
ועיון באגרת הקודש ג לאור ביאור
רבי לוי'ק שניאורסון
- 23 לדון ברחמים**
פרקי אבות – פרק ד משנה ח
התרגיל בבית המשפט
- 24 סוד החשק**
קדושת לוי
החשק הכפול של ה' ושל ישראל
- 26 זכירת ארץ ישראל**
מלכות ישראל – תיקון המדינה
בטחון עצמי מתוקן
- 27 הסיפור החסידי**
"וברכת"
מנהגי ברכת המזון של רבי הלל
מפאריטש
- 28 מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
שייכות גוי לעצמות ה' והמתקת הדינים
בעת אסונות
- 29 פִּאֲדוּר לִלְבָּיִם**
פִּחַ לַעֲשׂוֹת חֵיל
רְצֵי יִלְמֵד אוֹתָנוּ עַל הָאֱתָנָר שֶׁל אֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל וְעַל בְּטָחוֹן פְּעִיל

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צלף אביחיל | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל בית ישראל ובתוכם **לקוראי נפלאות היקרים**. לפניכם גליון לפרשת **עקב**, מלא בכל טוב. שיעורים, התוועדויות וסיפורים חסידיים לכל המשפחה.

מה בגליון השבוע?

שלשה שיעורים בגליון שלנו, "חדשים גם ישנים". השיעור הראשון, מלפני שנה בדיוק, מגלה על **מטעני העבודה לדורנו**, דור עקבתא דמשיחא, הטמונים בשלש המילים הפותחות את פרשתנו.

השיעור השני, תשורה משמחת חתן וכלה, הוא **התכונות נפלאה** בסודו של **'נהר אהוא'** שבספר עזרא והלימוד ממנו **לחיי הנישואין** ולחשיפת **האהבה והיראה בכל מלה בתורה** (כמו שרומזת 'הנקודה המעובדת', מי שיעמיק בשיעור הרמזי לכאורה, יגלה את תוכנו מפעם בעומק פשוטו של מקרא – להרחבה מוזמנים להאזין לשיעור בקול הלשון של **'נשמתא'** במספר **073-321-1788**. או בקישור youtu.be/G62hcAfvAOw).

השיעור השלישי, **הטרי מכולם**, הוא דרוש יפהפה ושווה לכל נפש מבתי מצוה של נכדת הרב, **על "עבודה שבלב" הגורמת להרבות בצדקה ועל כוח הצדקה להגן כשריון על כל לבושי הנפש** (וגם, אם באמת רציתם לדעת, על המקור הלשוני של השם זעלדא). מעבר לסיפורים על **רבי הלל מפאריטש** שבשיעור השלישי, גם במדור **הסיפור החסידי** תוכלו לקרוא על **מנהגי ברכת המזון** שלו, בהקשר עם הפסוק מפרשת השבוע – **"ואכלת ושבעת וברכת"**.

שימו לב שברמז חביב לגן הילדים הפוליטי המככב במדורי החדשות בתקופה זו, **השבוע מתאחדים מדור תיקון המדינה עם המדור של רזי לילדים** בהסברה של **'זכירת ארץ ישראל'**, שאין אקטואלית ממנה להתנהלות הציבורית שלנו בארצנו הקדושה.

שבת שלום ומבורך,
המערכת

להקדשת הגליון או מדור לזכות או לע"נ יקיריכם

שלחו הודעה לאחיה במספר 054-7827702

הגליון מוקדש לזכות:

החתן והכלה **חבר וכן י"ג תור** לרגל בואם בבית הנישואין – **י"ג מנחם-אב**. שיזכו לבניין עדי עד

נקודה

מעובדת מתוך השיעור

אני־הוא

אלא 'הוא' מופלא, לא מובן־מאליו, הדורש התבוננות, רגישות ותשומת־לב: 'מה הוא רוצה? מה הוא מרגיש?'

היחס של **אני־הוא** רמוז במקום שנקרא "נָהָר אֱהֹא" (המנוקד כמו **אֶהְבֶּה**, שווה לה בגימטריא ונשמע זהה לאזן) – נקודת־המעבר בה כינס עזרא את העם בחזרה מגלות בבל לארץ ולבנין הבית השני. הגלות שקולה לרווקות, הגאולה לנישואין ונקודת המעבר ביניהן לחתונה, עם נשיאת־ההפכים הרגשית שבה.

מה קרה ב"נהר אהוא"? עזרא פקד את העם וראה שלצורך חידוש המקדש ועבודתו יש בעולים כהנים, אנשי אהבה וחסד, אך חסרים לו לוויים, המוסיפים את ממד השמירה וחווית המרחק מן הקדש, ודאג להשלים את החסר; הוא קבע צום ותפלה בבקשה לשמירה ו"לדרך ישרה", כדי שתממש הצהרתו מלאת־הבטחון בפני המלך "יד אלהינו על כל מבקשיו לטובה וצו ואפו על כל עֲזֹבִיו" (איזון בין קירוב אוהבים לדחיית האויבים – "ונצומה ונבקשה מאלהינו ויעתר לנו"; וגם הפקיד בידי הכהנים והלוויים את הכסף והזהב (המסמלים גם הם חסד וגבורה) לצורך המקדש.

בחתונה מצרפים לרגשות האהבה הטבעיים של החתן והכלה גם את הממד הרשמי של הנישואין – כריתת ברית שיש בה מחויבויות הלכתיות וממוניות, כלפי שמיא וכלפי בן הזוג, שנועדו לשמור על הקשר; החתן והכלה צמים ומתפללים להצלחת חייהם המשותפים ולשמירתם מכל מרעין בישין, וזוכים שה' נעתר להם ומוחל את כל עוונותיהם; ואף מקבלים דורות כסף וזהב לבנין בית המקדש שלהם.

מתוך מעבר "נהר **אהוא**" זוכים בני הזוג לנהר של **אהבה** לכל חייהם – "נהר לשון אורה, שה' אחד יאיר אורם".

בחיי הנישואין לפי תורה מתקיים מחול מתמיד של התקרבות והתרחקות, גילוי והסתר – רטט חיים ששומר על יראה־רגישות לצד האהבה ושמחת התחדשות לצד הקרבה התמידית. שני הממדים מופיעים בחדות בתקופת החתונה, בה מחד גואים בחתן ובכלה גלי אהבה והתמסרות ומאידך עדין קיימת תחושת זרות מסוימת – התייחסות למישהו בלתי־מוכר, נסתר עבורי, הכוללת גם תחושות בושה, פליאה וזהירות מפגיעה בו מתוך אי־הבנה. את נשיאת־ההפכים הזו יש לשמר תמיד כנשמת חיי הנישואין – "וארשתיך לי לעולם".

בפרט, החתן חש בעיקר אהבה והתמסרות, שמתוכן הוא מגיע ליראה שמא יפגע בקשר מתוך חוסר־רגישות – ומוסיף את ממד הזהירות ונתינת המרחב לכלתו. לעומתו, הכלה חווה קודם־כל צניעות ובושה של "אשה יראת הוי'", ודווקא מתוכן מתעצמות ומתאמתות השתוקקות והתמסרותה לחתן. הדפוסים האלה, הבולטים בפתיחת חיי־הנישואין, חוזרים במהלך החיים ביחסי איש ואשה ותשומת הלב אליהם תשפר ותיטיב את החיים המשותפים.

האהבה וההתמסרות מתבטאות באמירת 'אני' מתוקנת – לא 'אני' העומד במרכז ותובע את צרכיו, אלא 'אני' שכולו נוכחות־מתמסרת: 'אני כאן עבורך, אני חפץ בקשר, אני זמין ורוצה להעניק לך הכל'. תחושת הריחוק מתבטאת בהתייחסות כנונה ל'הוא' – לא 'הוא' זר ומנוכר,

שיעור

עבודת עקבתא דמשיחא

"והיה עקב תשמעון" – שלמות בעבודת ה'

קיצור מהלך השיעור

בשיעור קצר על **שלוש המילים הראשונות בפרשה** מתגלה כיצד יש בהן מכלול שלם של **מדות** עליהן יש לעבוד בעקבתא דמשיחא – **זריזות, שמחה, ענוה, יראה** ועל ידיהן גם **אחדות** שתביא את הגאולה. השיעור נמסר אשתקד בהשראת המסר היומי שנשלח בקבוצות הווטסאפ של גל עיני (רוצים להצטרף? שלחו הודעה למספר 050-7951105).

חשובים שמסלימים ל**כב** ברבוע (השלמות של **כב** אתון דאורייתא) – **גוף־נשמה, גלות־גאולה** ועוד ועוד^ה.

שאלה ישנה אצלנו^א – אם **שמחה־ענוה** הן **גוף־נשמה**, מי הגוף ומי הנשמה? אנחנו מסבירים שהנשמה היא השמחה – בפנימיות צריך להיות שמח, **"והיה"** (אותיות שם הוי') – והענוה היא תיקון הגוף. בקבלה ענוה היא בינה־אמא^ב, שרש

שמחה וענוה – גוף ונשמה

ב'גל היומי' כתוב^א ש"והיה עקב"^ב היינו יחוד של שמחה וענוה – "אין 'והיה' אלא לשון שמחה"^ג, זו פרשה שמחה, ו"עקב ענוה יראת הוי"^ד. לא כתוב שם, דבר ידוע אצלנו, ש**שמחה** ו**ענוה** משלימות ל**כב** ברבוע. יש הרבה זוגות

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. ט"ז מנחם־אב תשפ"א – כפ"ח.

א 'הגל היומי' י"ט מנחם־אב תשפ"א – עפ"י שיעור י"ז מנחם־אב תשע"ט.

ב דברים ז', יב.

ג ע"פ בראשית רבה מב, ג.

ד משלי כב, ד. "עקב ענוה יראת הוי" עולה 940 – בטול פעמים **בטול** במ"ק, הכל בטול, מוחין דאבא (וראה עוד לקמן). "עקב ענוה יראת הוי" במ"ק עולה חן.

ה **בראירפא** (עמודיה שבעה מצרע הערה לא; שיעור ח' תמוז תשע"ה פ"ה. ובכ"מ); **פסח־פורים** (התועודות כ"ח אדר תשמ"ה); **חשבון־נגינה** וכו'.

ו ראה חסדי דוד הנאמנים ח"ח עמ' 222 ואילך, ובכ"מ.

ז ע"ח של"ח (רחל ולאה) פ"ג (מ"ת). ובכ"מ.

הנשמה היא

השמחה –
בפנימיות צריך
להיות שמח –
והענוה היא תיקון
הגוף

הכלים ("גרמוהי")¹. גם
שמחה היא אמא, אבל
היא הפנימיות-האור של
אמא, ואילו ענוה היא
ה"גרמוהי" דאמא, שרש
הכלים, שרש הגוף.

גם על פי פשט, מה
חלק הענוה של האדם? ענוה היא שהאדם
מוגבל, גארנישט. יש ארבעה שמות שונים
לתכונות האלה, ארבע
מדרגות – בטול, ענוה,
הכנעה, שפלות² – אבל
המכנה המשותף, הצד
השוה, הוא גארנישט,
שהאדם הוא שום דבר.
איפה הוא צריך להרגיש
כך? בגוף שלו. לשם כך
ה' נתן לנו גוף – הגוף
הוא הגבול שלנו, במיוחד
שהגוף לפעמים לא עובד
מאה אחוז כמו שצריך, אז
האדם לגמרי נכנס לענוה,
מכיר את האפסיות שלו,
את הגארנישט שלו.
זהו הכלל כאן,
שיש **נשמה וגוף**, שהם
שמחה וענוה, שני זוגות
שמשלימים ל**כב** ברבוע.
גם בזוג **גלות-גאולה** יש
אותו עקרון – הגוף הוא
הגלות והנשמה היא הגאולה.

מיד, שמחה, ענוה, יראה

כעת נוסיף עוד ענין: רגילים להזכיר ש"איך
והיה" אלא לשון שמחה³, אבל יש עוד מאמר,

פחות מוכר, ש"והיה" לשון מיד, מלה הכי אהובה
אצל הרבי. כשכתוב "והיה" זאת אומרת שהדבר
קורה מיד, עכשיו, "והיה עקב" הוא עקבתא
דמשיחא – באמת קורה מיד, וגם משיח צריך
לבוא מיד, "תיכף ומיד ממש", מילים של הרבי
תמיד.

אם כן, יש לנו "מיד" ו"שמחה" ו"ענוה". איך
למדנו ש"עקב" הוא ענוה? מהפסוק "עקב ענוה
יראת הוי'". כתוב שם שהעקב של הענוה הוא
מדה נוספת – היראה. אם כן, לתוך הנוסחה
שלנו צריך להוסיף גם יראה – עם הענוה יש
גם את העקב שלה, היראה.

איך האריז"ל מסביר⁴ זאת? "ענוה" היא
פרצוף לאה, חלק ה"גרמוהי" של אמא, כי לאה
נבנית מהמלכות דתבונה (תבונה היא החלק
התחתון של הבינה והמלכות היא החלק התחתון
של התבונה), ו"יראת הוי'" היא פרצוף רחל,
המלכות העיקרית. כתוב "מים עמקים עצה בלב
איש ואיש תבונה ידלנה"⁵. בשביל לתת עצה
טובה, כמו "בן חמשים לעצה"⁶, צריך תבונה
– "איש תבונה" הוא הבעל של התבונה, אבל
התבונה עצמה, המלכות של התבונה, היא פרצוף
לאה, ענוה. כנראה שאם לאדם יש ענוה, כמו
משה רבינו, הניצוץ של משה רבינו – הוא גם
בעל עצה טובה. יכול לצלול ל"מים עמקים עצה
בלב איש" ולקיים "ואיש תבונה ידלנה".

שוב, את "עקב ענוה יראת הוי'" מסביר
האריז"ל שהכתר של רחל מתחיל מהעקב של
פרצוף לאה – בעקב של לאה יש את הכתר של
רחל, זו החפיפה בין שתי האחיות, נשות יעקב
אבינו, שלעיתיד לבוא יתאחדו לגמרי והכל יחד
יהיה "רחל הגדולה"⁷. כלומר, יראת ה' תכלול

¹ ספרי ראה פיסקא ג; כי תבוא פיסקא א.

² יא ע"ח שער הכללים פ"ב. ובכ"מ (ראה גם הנ"ל הערה
ז). ראה הקדמת תקו"ז (ה, א).

³ יב משלי כ, ה.

⁴ יג אבות פ"ה מכ"א.

⁵ יד ראה הקדמת רחובות הנהר (ובהערת השמ"ש שם
אות קיד); בנייה על הקדמת תקו"ז (מאת ר"ח, בעל הבן
איש חי) ג, א ובתקון לט (עט, א) בשם אביו.

⁶ ח ראה ע"ח שמ"ב (דרושי אבי"ע) פ"ה; לקו"ת שה"ש
לט, ג; סה"מ תש"ח עמ' 161.

⁷ ט סוד ה' ליראיו שער "מלחמת היצר" פרקים ד"ה;
ביאורים למאמר "פרק בעבודת ה'" בספר **לב לדעת**.

אם לאדם יש

ענוה, כמו משה
רבינו, הניצוץ של
משה רבינו – הוא
גם בעל עצה
טובה. יכול לצלול
ל"מים עמקים"
עצה בלב איש
ולקיים "ואיש
תבונה ידלנה"

בקול ה' – אומרת קודם כל
להתאחד בינינו (בחסידות
הפירוש מובא בעיקר על קריאת
שמע – "שמע... אחד"^{כג}, סוד
האחדות).

[שמחה-מיד-ענוה ר"ת
שמע.] יפה, רמז טוב. אם
מוסיפים גם את היראה הר"ת
הם שמעי – כמו בפסוק "שמעי
בת וגו'"^{כד}. בת ראשי תיבות בעל
תשובה, כנודע, רמז לעבודת
התשובה של פרשת "והיה עקב

תשמעון". בכלל, שמיעה שייכת לבניה^{כה}, מקור
התשובה ("ולבבו יבין ושב ורפא לו"^{כו}).

ההתאחדות תלויה בכל המדות הללו – מיד
ושמחה וענוה ויראה. אזי, בזכות המדות האלו,
נוכה לתכל'ס – שנתאחד. אם נתאחד אנחנו
"אתר שלים"^{כז}, כמו שכתוב בתניא^{כח}, ואם אנחנו
"אתר שלים" – "שכינתא שריא" ומשיח בא,
"עין בעין יראו בשוב הוי' ציון"^{כט}. בתוך השמיעה
יש ראייה – השמיעה היא האחדות שלנו, הכלי,
ובתוכה יש השראת השכינה, שהיא כבר ראייה,
"עין בעין יראו בשוב הוי' ציון".

פרצוף התכונות

אם כן, יש לנו כאן איזה פרצוף, חמשה
דברים. מה צריך להיות סדר הדברים?
ה"מיד", תיכף ומיד ממש, היינו מה שהמשיח

כג דברים ו, ד. כידוע, "שמע... אחד" אותיות עד (רבתי)
אשמח – ראה זהר ח"ג רלו, ב – כאשר השרשים שמע ו'
שמח מתחלפים (בחילוף האותיות הגרוניות).

כד תהלים מה, יא. "שמעי בת" עולה 822 – ו"פ (ממוצע כל
אות) 137 (קבלה, "שמע בקלה" וכו'). כל הפסוק, "שמעי
בת וראי והטי אזנך ושכחי עמך ובית אביך" עולה 2072 – עד
פעמים כח. יש כאן ראייה בתוך השמיעה (כדלקמן בפנים),
ורק "שמעי... וראי" עולה 637, מט (7 ברבוע) פעמים 13,
יראת הוי' וכו'.

כה ע"ח ש"ד (אח"פ) פ"א. ובכ"מ.

כו ישעיה ו, י.

כז זהר ח"א רטו, ב.

כח פל"ב.

כט ישעיה נב, ח.

את הענוה. ענוה היא לא פרצוף
בפני עצמו, לא מהספירות
העיקריות – כמו שאמרנו
קודם, היא המלכות של התבונה.
לעומת זאת, פנימיות הבינה
בכלל היא שמחה, "אם הבנים
שמחה"^{טו}, ואילו היראה היא
אחת הנקודות העיקריות של
האצילות – עצם המלכות,
פרצוף רחל.

אם כן, יש לנו כבר ארבעה
דברים ב"והיה עקב" – "והיה"
הוא גם מיד וגם שמחה ו"עקב" הוא גם ענוה
וגם יראה, גם לאה וגם רחל.

"תשמעון"

אבל יש כאן עוד מדה – גם המלה
"תשמעון". צריך להתבונן ולקיים את כל הביטוי
– "והיה עקב תשמעון". מפרשים^{טז} שב"עקב",
בעקבתא דמשיחא, צריך כבר לשמוע בקול ה'
– סוף כל סוף. כמו שכתוב^{טז} שהמשיח אמר
שהוא בא "היום" ואלהיו הנביא הסביר "אם
בקלו תשמעו"^{טז} – צריך לשמוע, כדי לגמור
את העקבתא ולהגיע מיד למשיח.

אבל כתוב בחסידות^{טז} שלשמיעה יש פירוש
פנימי, חוץ משמיעה באזניים, מלשון "וישמע
שאל את העם"^{טז}, שהוא אסף וליכד את העם.
תפקיד המלך ללכד את העם^{כא}, לאסוף ולקבץ
– "מקבץ נדחי עמו ישראל"^{כב}. המלך נועד
לאחד את כל העם, את כל האזרחים שלו. לפי
הפירוש הזה, המלה "תשמעון" – לשמוע

טו תהלים קיג, ט.

טז לקו"ש ח"ט פרשת עקב. ועוד.

יז סנהדרין צח, א.

יח תהלים צה, ז.

יט לקו"ת שלח מ, ד; ואתחנן יא, ב. ובכ"מ.

כ שמואל"א טו, ד.

כא סהמ"צ לרמב"ם עשה קעג; חינוך מצוה תצז. וראה
(לגבי משיח) הלכות מלכים ומלחמותיהם פ"א בתחילתו.

כב חתימת ברכת קיבוץ גלויות.

המלה "תשמעון"

– לשמוע בקול
ה' – אומרת קודם
כל להתאחד
בינינו

לעלמין"ל.

אחר כך, אמרנו שענוה ויראה
הן גם זוג – לאה ורחל. הענוה
כאן מקבלת מהסוף של השמחה,
לפי הקבלה, כי בינה היא שמחה
ומהמלכות של התבונה נבנית
לאה, שהיא הענוה. ככה כותב
האריז"ל. לאה ורחל הן גם – ובעיקר – אותיות
המחשבה ואותיות הדבור^ל, עלמא דאתכסיא
(החסדים המכוסים, עד השליש העליון של
התפארת, סוד עץ החיים^{לח})
ועלמא דאתגליא (החסדים
המגולים שמשם ולמטה, סוד עץ
הדעת). המחשבה שייכת ללב^{לט}
(ו שבשם, מדות הלב) והדבור
לפה (ה תתאה, "מלכות פה"^מ).
נשארה אחדות, שהיא
התכלית, הכלי. הרבי תמיד
אומר אהבת ישראל ואחדות
ישראל. אהבה היא מצד החסד
אבל אחדות היא הדעת^{מא},
התקשרות והתחברות. שמיעה
בדרך כלל היא גם בבניה –
שמיעה לעומת ראייה – אבל

כתוב בפרקי אבות "אם אין דעת אין בינה, אם
אין בינה אין דעת"^{מב}. בינה ודעת הולכות יחד.
ברגע שמפרשים "תשמעון" מלשון "וישמע
שאל", אחדות וקיבוץ, זו בחינת דעת.
אם כן, יש לנו פרצוף של כל המדות בשלש
המלים הראשונות של הפרשה, "והיה עקב
תשמעון":

אמר בבטחה גמורה "היום",
עכשיו אני בא, בלי להתנות
ב"אם בקלו תשמעו". אליהו
הנביא היה צריך להרגיע את רבי
יהושע בן לוי שהתאכזב וחשב
שמשיח שקר לו, לכן הוא אמר
שהמשיח התכוון לפסוק, אבל
הפשט ש"היום" הוא מיד. מיד הוא למעלה
מהזמן, עכשיו. אנחנו מסבירים^ל שה"היום"
הוא כמו 'היינט' באידיש – לאו דווקא היום
מהזריחה עד השקיעה, אלא
עכשיו, תיכף ומיד ממש, ברגע
הזה. "היום" האמתי הוא מעל
הזמן – זו הזריזות של החכמה.
ה"מיד" הוא מדת הזריזות בנפש,
כמו "זריזותיה דאברהם אבינו"^{לא}
(בסוד "אלהי אברהם", מוחין
דאבא^{לב}) – צריך לא לדחות
דברים, לעשות מיד, להיות בן
אדם של 'מיד', להיות שליח של
הרבי מיד, להביא את המשיח.
מיד עולה **חי-חי-חי** (ממוצע כל
אות), סוד "החכמה תחיה"^{לג},
"כל חי מתנועע"^{לד} (ובזריזות).

אלה תפילין דרבינו תם^{לה} – הן נותנות השראה
של מיד, מוחין דאבא. צריך לעשות דברים כאילו
מעל הזמן, בתכלית הזריזות, וממילא הם מיד.
שמחה היא פנימיות אמא בכלל. אם כן,
"מיד" ו"שמחה", שני פירושי המלה "והיה",
הם כאן יחד, זיווג של "תרין ריעין דלא מתפרשין

ל ביאורים לאמונה ובטחון פ"ז בתחילתו (לב לדעת עמ'
קח); שיעורי אמונה ובטחון 23 (כ"ח ניסן תשע"ט) ו'30 (ד'
אלול תש"פ).

לא חולין טז, א.

לב שעה"כ ענין כונת העמידה (עמ' קצג). וראה זהר ח"ב
יד, ב.

לג קהלת ז, יב.

לד ספר מפתח הרעיון לרבי אברהם אבולעפאי בסופו
(אות ת).

לה ראה לב לדעת מאמר "אמונה ובטחון" פ"ה.

לו ראה זהר ח"ג רצ, ב; זהר ח"א קכג, א.

לז תו"א ויצא כב, ד (ובמאמרי חב"ד רבים); בת עין ויצא
ד"ה "וירא ה' כי שנואה לאה"; קהלת יעקב ערך 'אותיות'.

לח זהר ח"ב קיז, א. ובכ"מ.

לט ראה זכריה ח, יז ובריבוי מקומות.

מ הקדמת תקו"ז ז, א ("פתח אליהו").

מא ראה גם בשיעור כ"ה אדר תשע"ח.

מב אבות פ"ג מ"ז.

צריך לא לדחות

דברים, לעשות
מיד, להיות בן
אדם של 'מיד',
להיות שליח של
הרבי מיד, להביא
את המשיח

הדור של עקבתא
משיחא, כאשר
הענוה מתגברת
ומתעצמת בסוף
דווקא – תכונת
"והאיש משה ענו
מאד"מה מופיעה,
וביתר שאת, אצל

המשיח^מ. הענוה שייכת לפרצוף לאה, שהרי
משיח בן דוד (משבט יהודה) בא מלאה, אך
הוא בונה את פרצוף רחל, היראה המצטרפת
לענוה ("והריחו ביראת הוי'... ושפט בצדק דלים
והוכיח במישור לענוי ארץ"מ^ז) עד לשלמותה
כרחל הגדולה (כנ"ל).

זהו ווארט אחד, בזכות 'הגל היומי', הרחבה
שלו. אם נרחיב את כולם יהיה משהו נחמד...

מה במדבר יב, ג.

מו ראה לוח "היום יום" א' מנחם-אב, ועוד.

מד ישעיה יא, ג'ד.

חכמה מיד ("והיה")
בינה שמחה ("והיה")

דעת

התאחדות ("תשמעון")

פרצוף לאה – מחשבה (לב)
ענוה

פרצוף רחל – דבור (פה)
יראה

צריך את כל המדות הללו. בכל אופן, שם הפרשה
הוא דווקא "עקב" – הענוה היא העיקר הכולל
את הכל^{מג}, העבודה המיוחדת של עקבתא
דמשיחא. הענוה היא מדת משה ו"אתפשטותא
דמשה בכל דרא"מ^ד, עד דרא בתראה דווקא,

מג ורמז: כשמחשבים "עקב ענוה" במספר קטן ועושים
הכאת אותיות של כל תבה עולה הכל 1064 – "והיה עקב
תשמעון"!

מד ע"פ תקו"ז תקון סט (קיב, א). וראה גם זהר ח"ג רטז, ב.

הלומד על מִנַּת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ♦ שמחה וענוה הן נשמה-גוף – בפנימיות צריך לשמוח והענוה היא תיקון הגוף.
- ♦ ה' נותן לנו גוף מוגבל הממחיש לנו את אפסותנו.
- ♦ בעל ענוה יכול לתת עצה טובה.
- ♦ על ידי זריזות, שמחה, ענוה ויראה זוכים לאחדות – ועל ידי האחדות זוכים לגאולה.
- ♦ האחדות היא השמיעה ועל ידיה זוכים לראית אלקות.
- ♦ בשביל להביא גאולה צריכים להיות אנשים של "מיד" – לפעול בזריזות.
- ♦ תפילין דרבינו תם נותנות השראה של זריזות.
- ♦ העיקר הכולל את הכל הוא הענוה – "עקב".

שיעור

ריקוד האהבה והיראה בחיים ובתורה

"נְהַר אֱהוּא"

קיצור מהלך השיעור

ההתבוננות לכבוד **החתן והכלה** מתמקדת, כנהוג, ברמזי יחוד השמות שלהם – **חָבֵר וְחַן**. ההתבוננות מתמקדת בביטוי מיוחד ששווה בערכו לגימטריא של שני השמות – **"נְהַר אֱהוּא"**. ההתבוננות בשם המיוחד מתפתחת להעמקה ב**התכללות האהבה והיראה** אצל שני בני הזוג – **החתן מתחיל מאהבה** שגורמת לו **ליראה** (מאיבוד האהבה) ו**הכלה מתחילה מיראה** וצניעות הגורמות להתעוררות **אהבה גדולה** כלפי החתן (כשהתופעה הכללית הזו רמוזה גם בשמותיהם המיוחדים של החתן והכלה דנן). היחס בין האהבה והיראה מניח כאן יסוד ל"כלל גדול בתורה", הדורש **כל מילה בתורה כשייכת לאהבה או ליראה**, הופך את כל התורה ל**מבטאת רגש** ומוצא בכל מקום יחודי חתן וכלה.

"נהר אהוא" הוא ביטוי מיוחד. נהר – לשון נהרה, מ"ג לשונות של אור^ב – הוא זרימה אין סופית והמלה **"אֱהוּא"** מנוקדת כמו אֶהְבֶּה ועולה בגימטריא **אהבה**. יש כאן זרימה אין-סופית של אהבה^ג. אבל, משום מה, **האהבה** מופיעה בכתוב

"נהר אהוא" – זרימת האהבה של אניי-הוא

נאמר דבר תורה לכבוד החתן והכלה – **חָבֵר וְחַן** – שהשמות שלהם עולים יחד 268. יש הרבה דברים במספר הזה, אבל הכי יפהפה, הכי מצא חן ברשימה אצלי, הוא הביטוי **"נהר אהוא"**^א – מקום לידו חונים בספר עזרא, בחזרה לארץ ישראל, בדרך לבנין המקדש. המקום הזה נותן כח לגמור את הענין ולהצליח במשימה.

נרשם ע"י אית'אל גלעדי. לא מוגה. קבלת פנים לחבר וכן שי' תור (טלפונית). י"א מנחם"אב תשפ"ב – כפ"ח.

א – עזרא ח, כא ו'לא (וראה גם פסוק טו).

ב הגרות הללו מאמר "שמונת פני היפי" ועוד. וראה חומת אנך עזרא ח, כא.

ג "נהר אהוא" במילוי (נון הא ריש אלף הא וו אלף) עולה 862, "אור הקדוש ברוך הוא", ר"ת אהבה (ראה שערי אהבה ורצון מאמר בשם זה). למרבית הפלא, השרש (268) והמילוי (862) הם מספרים משלימים (היפוך ספרות) שההפרש ביניהם (חלק המילוי) הוא 594, "אהבה בתענוגים" (שיר השירים ז, ז).

כשבני זוג אומרים

אחד לשני 'אני'
המשמעות היא
– 'אני בשבילך',
אני כאן, אני רוצה
להיות קרוב'.
ה'הוא' הוא הצד
הנסתר בקשר.
צניעות הזיווג היא
ה'הוא' והזימון של
הקשר הוא 'אני'

הילולת רבי הלל מפאריטש,
שמסביר שיראה היא גם מצות
עשה^א ולכן המניע שלה הוא
אהבה^ב. בתניא כתוב שיראת ה'
היא "ראשית העבודה ועיקרה
ושרשה"^ג, אבל יראת ה' גופא
באה מאהבה. לאידך יש גם
מציאות בה היראה היא כח מניע
לאהבה:

בכללות, היחס בין חתן לכלה
הוא יחס בין אהבה ויראה. החתן
מוכן, מתוך אהבתו, גם להשפיל
את עצמו – "חות דרגא וסיב

איתתא"^ד. היראה שלו היא יראה מפגם בקשר
– צריך כל הזמן את היראה הזו, שנקראת גם
יראת-הנתיק^ה. אם כן, זו דוגמה כיצד מתוך
האהבה באה יראה – החתן מתוך אהבתו ירא
שהקשר יפגם.

אצל הכלה המדה הראשונה היא היראה,
שהיא גם צניעות – "אשה יראת הוי' היא
תתהלל"^ו. מתוך יראתה באה האהבה – ככל
שהיא יותר צנועה ויראת-שמים העלאת המ"נ
שלה לקראת החתן יותר אמתית. אז כתוב
עליה "שקר החן והבל היפי – אשה יראת הוי'
היא תתהלל" גם בחן וביפי שלה^ז. לכלה בזוג
שלנו קוראים חן. אם שואלים, סתם חן – הוא
אהבה או יראה? חן במספר קטן עולה **אהבה**,
אבל ב"אשת חיל" דווקא היראה ("אשה יראת
הוי'") עושה את החן לחן של קדושה ("היא
תתהלל" בחן וביפי). מתוך החן של הקדושה,

של אהוא.

הצורה הזו, **אֵהוּא**, היא מעין
נוטריקון של **אני-הוא** (הקשור
גם לסוד עמוק של "אני והו'
הושיעה נא"^ח). אני-הוא היינו
גילוי והעלם^ט, שיש ביניהם ריקוד
תמידי (כפירוש הבעל שם טוב),
מחול של "אז תשמח בתולה
במחול"^י. בנפש היינו אהבה
ויראה^{יא} – אהבה היא המשיכה
והקירוב ויראה היא רגל שמאל,
היוצרת ריחוק, שגם הוא נועד
לשם האהבה והקירוב, כמבואר

באריכות בחסידות. אהבה שלמה כוללת את
שניהם.

כשבני הזוג אומרים אחד לשני 'אני'
המשמעות היא – 'אני בשבילך, אני כאן, אני
רוצה להיות קרוב'. ה'הוא' הוא הצד הנסתר
בקשר. צניעות הזיווג היא ה'הוא' והזימון של
הקשר הוא 'אני'. בעצם הזיווג יש את הסוד
שנקרא "מגלה טפח ומכסה טפחיים"^{יב} – אני-
הוא.

כל הסודות האלה טמונים במלה המיוחדת
הזו, **אהוא**, ששונה **אהבה**, כנ"ל.

אהבה ויראה אצל חתן וכלה

שלמות האהבה כוללת גם יראה. היום

ד סוכה פ"ד מ"ה, ובירושלמי הגרסה "אני והוא" (ראה בתפא"ר). וראה בהערה הבאה ובהערה ח.

ה וכמבואר באגרת הויכוח והשלום ש"אני והו' – השם ה'לו והשם ה'א בעב שמות – היינו ראשי לו הצירופים (האחרונים) שכנגד הצדיקים הנגלים ו'לו הצירופים (הראשונים) שכנגד הצדיקים הנסתרים.

ו ראה כש"ט (קה"ת) ח"א סי' כט; שם ח"ב סי' רסד. ועוד (וראה בהערה הבאה).

ז ירמיה לא, יב. וראה הוספות לכש"ט (קה"ת) נג"ד.

ח ורמז: **אהבה יראה** בהכאה פרטית (א פעמים י, ה פעמים ר, ב פעמים א, ה פעמים ה) עולה 1037 – **עורי צפון ובואי תימן** (שה"ש ד, טז), צפון ותימן הם שמאלימין, יראה-אהבה – אני פעמים והו' הנ"ל.

ט ראה נדרים כ, ב.

י בביאורו לחינוך קטן (נדפס בהוספות לפלה"ר בראשית). ראה שיעור י"א אב תשע"ח.

יא סהמ"צ לרמב"ם עשה ד; חינוך מצוה תלב; סמ"ג עשין ד. יב תניא פ"ד.

יג תניא פמ"א.

יד יבמות סג, א.

טו ראה לקו"ת שה"ש לו, ג.

טז משלי לא, ל.

יז ראה חידושי מהר"ם שיף לכתובות יז, א; תו"ח ויצא לג, ב; עבודת ישראל ויצא ד"ה "ורחל היתה יפת תאר". ועוד.

שהוא דווקא יראה, באה אהבה גדולה של הכלה לחתן, העלאת מ"נ שלה.

כלומר, החתן מתחיל מאהבה ומהאהבה באה יראה והכלה מתחילה מיראה ומהיראה באה אהבה.

זהו בדיוק היחס של חבר וחן: חבר הוא לשון חברות ואהבה. הראו לי בשם הרב עדין ע"ה שהקשר בין חתן וכלה צריך להתבסס על חברות, לא על אהבה, ממש כמו שלמדנו לאחרונה^א על כך שבשיר השירים כתוב תמיד "אחתי" לפני "רעיתי"^ט. האהבה המורגשת בלב היא "רעיתי"^כ, אבל קודם

צריכה להיות אחוה, שהיא חברות. שוב, השם חבר הוא לשון חברות שהיא אהבה, אבל לחבר יש גם יראה – שלא אפגום באהבה. אני תמיד עלול לפגום, מתוך הישות שלי, לכן צריך להיות בשפלות. בכל אופן, אצל חבר, החתן, הסדר הוא מאהבה ליראה ואילו אצל הכלה, חן, יש התקדמות מיראה לאהבה.

ימין ושמאל בכל מלה בתורה

יוצא מכאן כלל גדול בתורה, שאיני זוכר אם פעם העמקנו בו, שחתן וכלה הם אהבה ויראה, אבל כל תכונה מובילה לשניה. מכאן אפשר לפשט הלאה, ולומר שבפעם כל מלה בתורה היא כזו. אהבה ויראה הן ימין ושמאל, חסד וגבורה (גבורה עולה ג"פ חסד, יחד רפה, בירור כל הניצוצות), אבל אפשר לכלול בהן את כל הספירות כי לכל ספירה יש נטיה עיקרית

יח שיעור ש"ק חקת השתא.

יט שיר השירים ה, כ.

כ יין משמח ח"ד בתורה "אחתי רעיתי יונתי תמתי" וש"נ.

לימין או לשמאל. המקובלים נתנו 'ערך' לכל מלה, שייכות עיקרית שלה לספירה מסוימת, אבל בסופו של דבר אפשר לצמצם ולהגדיר הכל כנוטה לימין או לשמאל. צריך הרבה ידע בפנימיות התורה כדי לנתח נכון כל מלה, אבל בסופו של דבר כל התורה כולה היא זיווגים של אהבה ויראה, של חסד וגבורה, של חתן וכלה. לדוגמה בפסוק הראשון בתורה, "בראשית" ברא אלהים את השמים ואת הארץ: "בראשית" היא בעיקר "ראשית חכמה יראת הוי"^א, "ראשית העבודה ועיקרה ושרשה"; הכח של "ברא", בריאה יש מאין, נובע מחסד^ב. אצל חתן וכלה האהבה היא הכח לברוא את המשפחה, את הילדים, פרי האהבה העיקרי; שם "אלהים" הוא שם של יראה^ג; "את" לשון ריבוי, שייך לאהבה; "השמים" רומז ליראת שמים, יראה; "ואת" שוב אהבה; ו"הארץ", בחינת נוקבא, היא גם סוג של יראה – "השמים" הם יראת רוממות ה' ו"הארץ" היא יראת מלכותו.

דוגמה נוספת, מפרשת ואתחנן: "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד"^ד: "שמע" היינו יראה, "הוי' שמעתי שמעך יראתי"^ה; ב"ישראל", על שם "כי שרית"^ו, במאבק עם שרו של עשו, יש יראה, אך לאידך "ישראל" היינו גדלות מוחין השייכת לאהבה (רבה); "הוי'" – אהבה; "אלהינו" – יראה; "הוי'" – אהבה; "אחד" בגימטריא אהבה, עם התכללות נקודה חדה של יראה הבאה עם הרגשת האחדות הפשוטה של ה'. בפנימיות, באמירת "אחד" מאחדים בנפש את האהבה והיראה (כמו שב"ואהבת את הוי' אלהיך" דורשים^ז ש"את" – שלעיל שייכת לאהבה – מרבה את היראה

א תהלים קיא, י.

ב שער היחוד והאמונה פ"ד.

ג זהר ח"ב פג, ב; ח"ג ז, א. ובריוויו מקומות.

ד דברים ו, ד.

ה חבקוק ג, ב.

ו בראשית לב, כט.

ז לקו"ת ואתחנן ז, ד.

בסופו של דבר כל

התורה כולה היא
זיווגים של אהבה
ויראה, של חסד
וגבורה, של חתן
וכלה

במקום האהבה).

בזכות החתן והכלה עלתה
הקדמה גדולה שצריך לפתח
הרבה.

ציפוי היראה באהבה

עיקר הווארט הבריק אצלי

מתוך תורת החוזה מלובלין^{כח} (שנדפסה
בנפלאות^{כט}) על הפסוק "ואני בהוי' אצפה".
הוא אומר ש"אני" היינו יראה.

"אני" בהחלט יכול להיות אהבה, כמו
שאמרנו – 'אני כאן בשבילך', "'אני הוי' לשלם
שכר"^{לא} – אבל יש גם "'אני הוי' להפרע"^{לב},
יראה. כתוב "אני אני הוא"^{לג} – אפשר לומר
שיש "אני" של אהבה ו"אני" של יראה. שם
בתורה אמר ש"אני" היינו יראה. בספרי ערכים

"אני" היינו מלכות. יש "אני"
ראשון ואני אחרון^{לד}, כתד
ומלכות. אבל, שוב, החוזה –
ספר חסידות – מרגיש כשהוא
קורא פסוק שהכל או אהבה או
יראה. אפילו לחב"דניק מותר גם
להרגיש בלב שהכל או אהבה או
יראה – שכוללות את הכל... תכלית כל הבריאה
היא להגיע לאהבה ויראה ולאיוון ולאחדות
ביניהן.

בכל אופן, הוא אמר ש"אני" היינו יראה
ו"הוי" אהבה, ובעקבתא דמשיחא, "בעת ההיא
לאמר", "יראי חטא ימאסו"^{לה} (ווארט שהוא
מביא מהרבי ר' זושא) – עיקר העבודה יהיה
מאהבה, לא מיראה. לכן, עם האהבה יכסו את
היראה, שתהיה בהעלם^{לו} – זהו "ואני בהוי'
אצפה", "אצפה" לשון ציפוי למזבח. רק
מהשיבה הזו של החוזה ברור שכל מלה היא
או אהבה או יראה, כמו שמתחיל "ואני בהוי".
עד כאן לכבוד החתן והכלה.

כח מתוך זאת זכרון קכט.

כט הסיפור החסידי דברים תשפ"ב (עפ"י שיעור ט"ב
תשפ"א – נדפס בגליון ואתחנן תשפ"א).

ל מיכה ז, ז.

לא שמות ו, ב וברש"י (וש"נ).

לב כגון ויקרא יט, יב (ראה רש"י על שמות הנ"ל).

לג דברים לב, לט.

לד ישעיה מד, ו.

לה סוטה מט, ב.

לו וראה תניא ספמ"ג בענין אהבה שכוללה בה גם יראה.

הלומד על מנת לעשות | צידה לדרך

- ♦ קשר בין בני הזוג מורכב מיחסי אני-הוא – גילוי האהבה וחווית זמינות ('אני אוהב אותך', 'אני כאן בשבילך'), וממד סודי, נסתר וצנוע ('הוא').
- ♦ אצל החתן הבסיס הוא האהבה ובעקבותיה באה יראת-הניתוק.
- ♦ אצל הכלה הבסיס הוא יראה-צניעות הגורמות לאהבה והעלאת מ"נ אמתית.
- ♦ בסיס האהבה הוא חברות בין בני הזוג.
- ♦ מקור החן האמתי של הכלה הוא יראתה וצניעותה.
- ♦ בערכי הקבלה יש לכל מלה שייכות לאחת הספירות, אך בכללות ניתן לאפיין כל מלה כשייכות לאהבה או ליראה.

שיעור

"עבודה שבלב" ו"עבודת הצדקה"

שריון של צדקה

קיצור מהלך השיעור

בי"א מנחם־אב, יום ההילולא של **רבי הלל מפאריטש**, מסר הרב שיעור שנגע בדמותו של בעל ההילולא ושל קטע התניא שנלמד באותו יום בחת"ת – פתיחת הנושא העיקרי של **אגרת הקדש** (שבלימודה עוסקים בימים אלה). זהו שיעור '**עבודה**' יסודי – **"עבודה שבלב" ל"עבודת הצדקה"** – המתאים לכל עת.

פרק א עוסק בצד פחות־מוכר של רבי הלל מפאריטש, גדול ה'עובדים' החב"דיים – היותו **גבאי צדקה** מסור. העבודה שבלב, שנובעת מתוך **לב נשבר** ודואג של האדם על מצבו, עושה אותו **כלי ראוי לרזי תורה** העמוקים ביותר – ה'השכלות' הנפלאות להן זכה רבי הלל – אך התכלית הטבעית שלהן היא **התמסרות מוחלטת** לטובת הזולת.

פרק ב מעמיק בדברי אדמו"ר הזקן באגרת הקדש ג בתניא, המדמה את **הצדקה לשריון קשקשים** השומר על האדם. את לשונו המשולשת של אדמו"ר הזקן מפרש רבי לוי־יצחק – בעל ההילולא של כ' אב – **כהגנה מהרע** בעולמות התחתונים בי"ע, והשיעור מתרגם אותם לשמירת שלשת **לבושי הנפש** של האדם, מחשבה, דיבור ומעשה (שבשלשתם גם ניתן לקיים את מצות צדקה).

השיעור הוא חלק מדברים שנאמרו בבת־מצוה של נכדת הרב ומורגשת בו הנימה האישית המיוחדת.

למופת, שתהיה חסידה, יראת שמים ולמדנית, שליחה, תמיד בשמחה. **שליחה** בגימטריא **שמחה**. היום הוא יום מיוחד בתאריכים החב"דיים – יום ההילולא של רבי הלל מפאריטש, אחד מגדולי־גדולי החסידים של חב"ד לדורותיהם.

א. גבאי הצדקה של הצמח־צדק

רבי הלל – 'עבודה', 'השכלה' ומעשה
מזל טוב מזל טוב לזעלדי. כמו ששמענו
כעת בברכה מהרבי, שתגדל להיות בת חסידית

אחרי כל זה,

כמה שהוא גדול
בעבודה שבלב
וגם בהשכלה
במח, העיקר
אצלו הוא
המעשה בפועל
– הוא היה מוסר
את הנפש ממש
על צדקה, עיקר
המעשה

אייזיק המשכיל ורבי הלל העובד:
פעם, כשהגיעו לליובאוויטש
רבי אייזיק ורבי הלל, הרבי
הצמח-צדק שלח את בנו, הרבי
המהר"ש, להציץ באכסניות
שלחם בלילה – לראות מה
הם עושים אחרי חזרת המאמה.
הוא חזר וסיפר שראה ששניהם
שקועים בהתבוננות – רבי
אייזיק יושב עם ידים פשוטות
לצדדים כשפניו ועיניו כלפי
מעלה ואילו רבי הלל מכווץ בתוך
עצמו, בתנוחה של עובר, כשראשו

בין ברכיו ואגודלו בפיו. הצמח-צדק הסביר לבנו
באילו קטעים במאמר כל אחד מהם מתבונן –
רבי אייזיק בהשכלות האלוניות שהיו במאמה,
כשהוא מתפעל מהן ומעמיק בהן, ורבי הלל
בענייני העבודה שבמאמה, כשהוא שבור ומודאג
מהריחוק שלו מהתביעות הללו בעבודת ה'. הוא
אמר לו שרבי הלל מתחיל מהלב ועולה למח ורבי
אייזיק בדיוק להיפך, מתחיל מהמח ויורד ללב.
כלומר, שניהם גם 'משכילים' וגם 'עובדים', גם
במח וגם בלב, אבל השאלה מאיפה מתחילים.
כשמדברים על 'עבודה' הכוונה ל"עבודה
שבלב זו תפלה", משהו מאוד כולל, שיש בו הרבה
רגש מכל הסוגים – אהבה, יראה וכו'. אבל
בווארט הזה, ההתחלה מהלב אצל רבי הלל היא
התחלה מ"לב נשבר"¹, מ"לבו דואג בקרבו"²,
כמו שמודגש בסיפור – הוא חושב על עצמו, על
כמה שהוא רחוק מענייני עבודת ה' שמוזכרים
במאמה, והוא נשבר מכך. בסגנון אחר אפשר
להגיד שרבי הלל כל הזמן שומע את ה' שואל
אותו – "אֵיכָהָ!!"³, איפה אתה בענייני עבודת
ה', ומכך הוא נשבר. יתכן שהכל 'רשימו' מהמפגש

הרבי הצמח-צדק אמר עליו
שהוא חצי רבי וחצי חסיד⁴.
הוא גם אמר שאפשר לומר
עליו 'הצדיק'⁵ – משהו נדיר
בחב"ד. יש גם מסורת שהוא
אמר ששלש מאות שנה לא ירדה
לעולם נשמה כל כך גדולה של
מעשה בפועל כמו הנשמה שלו⁶.
– זהו הדגש כאן, מעשה בפועל,
מעשים טובים.

רבי הלל היה ה'עובד' בחב"ד.
ידוע שהיו שני חסידים גדולים,
הוא והחבר שלו, רבי אייזיק

מהומיל – רבי אייזיק מכונה ה'משכיל' של
חב"ד ורבי הלל ה'עובד'. השכלה היא במח
ועבודה היא בלב. רבי הלל, כמה שהיה 'עובד',
היה גם משכיל עצום בחסידות. יש לו מאמרים
שלמים. חוץ מכך שכתב את מאמרי הרביים,
במיוחד של הצמח-צדק, יש לו גם מה שנקרא
'דרוש-עצמו', תופעה מיוחדת. גם בשונה מרבי
אייזיק, שכתב דרושים בסגנון משלו, אצל רבי
הלל גם 'דרוש-עצמו' הוא בסגנון של הרביים,
גם תופעה מיוחדת לו. אחרי כל זה, כמה שהוא
גדול בעבודה שבלב וגם בהשכלה במח, העיקר
אצלו הוא המעשה בפועל – הוא היה מוסר את
הנפש ממש על צדקה, עיקר המעשה.

לב נשבר והתמסרות לזולת

כדי להמחיש יותר את הנקודה האחרונה,
נוכיר סיפור⁷ שאנחנו אוהבים לספר⁸ על רבי

נרשם ע"י איתיאל גלעד. לא מוגה. בת מצוה זעלדאריחל
תחי' פרידמן. מוצאי י"א מנחם-אב תשפ"ב – כפ"ח.
א' סה"ש תרפ"ד עמ' 52; לקוטי סיפורים (פרלוב) עמ'
תכב. וראה בשיעור אור לר"ח מנחם-אב השתא (טרם
נדפס).

ב' לקוטי סיפורים שם.

ג' רשימות דברים (חיטריק, תשס"ט) מדור החסידים
סכ"ג (ר' הלל) בסופו; שמועות וסיפורים ח"ג עמ' 232.

ד' סיפורי חסידים (זוין) פרשת ואתחנן סיפור 404.

ה' שיעור כ"ב ניסן תשע"ה; ח' טבת השתא (נדפס בגליון
יו"ח). ובכ"מ.

1 תענית ב, א.

2 תהלים נא, יט.

3 חגיגה יג, א.

4 בראשית ג, ט. וראה סה"ש תרח"ץ עמ' 249 ואילך.
ובכ"מ.

בסוף יש לו

'החלטה טובה'
– שהוא לא שוה
כלום (גארנישט
ווערט), והדבר
היחיד שהוא יכול
לעשות ב־70-80
שנה של העולם
הזה הוא להקדיש
את עצמו לעזרה
לזולת, לעשות
צדקה במסירות
נפש

לזולת, לעשות צדקה במסירות נפש – וכך הוא עושה. זהו סדר העבודה כאן. כלומר, שעבודת הצדקה גופא מתחילה מ"לבו דואג בקרבנו", שבהפשטה זו הדאגה למה משיח לא בא – לא רק רחמנות על עצמו, על הניצוץ הפרטי שלו, אלא על כולם, על כל יהודי. הרגשת הרחמנות הזו היא המניע הקרוב, הישיר, של ריבוי צדקה.

גבאי הצדקה

הרבי הצמח־צדק מינה אותו להיות הגבאי הראשי, השליח הראשי של כל הצדקה. אומרים שלצמח צדק היו חצי מליון חסידים¹, ממילא צריך הרבה תמיכה, הרבה צדקה, ומי שמסר את הנפש על הצדקה היה רבי הלל. היו הרבה שעסקו בכך, אבל הוא הצטיין באופן מיוחד, עד שהצמח צדק מינה אותו להיות הגבאי הראשי, לנסוע בכל אירופה, לקבץ גשמיות ולזרוע רוחניות² – כי מי גדול ברוחניות כמו רבי הלל מפאריטש.

יש בקבלה³ רמז לגבי גבאי צדקה, ש־גבאי רמזו בר"ת של "אנא בכח גדולת ימינך" [תתיר צרורה] – ארבע האותיות הראשונות של השם הקדוש בן מב אותיות⁴. בחשבון פשוט, גבאי

הראשון של רבי הלל עם אדמו"ר הזקן. רבי הלל התחבא מתחת המטה, כדי לצאת משם עם כניסתו של אדמו"ר הזקן לחדר כדי לזכות ליחידות. כמו שנהגו באותם ימים, הוא הכין קושיא בנגלה, במסכת ערכין, למפגש הראשון עם הרבי. אבל כאשר אדמו"ר הזקן נכנס לחדר הוא אמר בקול (בניגון, כדרכו) – "אברך שיש לו שאלה בערכין – קודם שידע להעריך את

עצמו". כשרבי הלל שמע זאת הוא התעלף, ועד שהתעורר אדמו"ר הזקן נסע מהמקום. מה אדמו"ר הזקן אמר בעצם? "איפה זה ואיפה אתה נמצא?!". הראשית של רבי הלל היא ה"לבו דואג בקרבנו", שהוא הכלי ל"מגלין לו רזי תורה".

מה יכול להיות ה"לב נשבר" של חב"דניק בדורנו? פשוט הדאגה למה משיח לא בא, עוד לא מתגלה – הן המשיח הפרטי שלי⁵ וכל שכן המשיח הכללי של עם ישראל. ה"לבו דואג בקרבנו" הוא הכלי לגילוי רזי תורה, לראיית אלקות – השכלה שיש בה גם נחמה – היא ממתיקה את הדינים, את המרירות, של הלב. כל זה קשור גם למה שאדמו"ר האמצעי אומר בקונטרס ההתפעלות⁶, שלכל עובד ה' באמת יש מרה שחורה טבעית.

אחר כך, מתוך הלב הנשבר והדואג, הוא עולה מהלב למח, ובסוף יש לו 'החלטה טובה' – שהוא לא שוה כלום (גארנישט ווערט), והדבר היחיד שהוא יכול לעשות ב־70-80 שנה של העולם הזה הוא להקדיש את עצמו לעזרה

יג מפי השמועה.

יד שיחת חת"פ תש"ג עמ' 80. רשימות דברים ח"ג עמ' קיג.

טו בשם ר' לוי'ק שניאורסאהן – ראה אג"ק ח"ד אגרת תתפ (עמ' קלח); תו"מ התועדויות תשמ"ה ח"א עמ' 426. ועוד.

טז בהקבלה המקובלת של שם בן מב אותיות למדות הלב, כמו שמכוונים בספירת העמר, "אנא בכח גדולת ימינך" היינו מחסד שבחסד עד נצח שבחסד – מדת הנצח, ענף החסד (שבחסד), היא כח הביצוע המימוש של החסד והאהבה (כרמז היסודי שחסד באחריים – ח חס חסד – עולה נצח), והשרש שלה הוא נצח שבחסד, "ימינך". עיקר כח הימין שבחסד הוא נצח שבחסד. בימי הספירה, "ימינך" היינו י"ט ניסן – יום ההילולא של רבי אהרן הגדול מקרלין, יד ימינו של הרב המגיד ממעזריטש, שעשה בעלי תשובה רבים בכח של "ימינו תחבקני" (שה"ש ב, ו; ח, ג). יש בימין כח השפעה ונתינה, ימין פשוטה להרבות בצדקה (שהיא נצח של "חסד עולם", ששרשו ב"רחבה מצותך מאד", "רב חסד"). וגם כח קבלה, ימין פשוטה לקבל שבים (שהיא נצח של "רב חסד" דעתיק) – נתינה והקבלה הן נשיאת ההפכים של הימין (לשון אמונה, שרש נשיאת ההפכים, כנודע).

י ראה לקו"ש ח"ב עמ' 400 ואילך. וש"נ.

יא ראה גם שיחת כ"ח ניסן תנש"א.

יב מאמרי אדה"א קונטרסים, קונטרס ההתפעלות פ"ה עמ' קסח־קסט.

צדקה וגמילות

חסד הן הגילוי
בפועל של אהבת
ישראל, עד כדי
מסירות נפש,
ומכח זה "גדולה
צדקה שמקרבת
את הגאולה", יותר
מכל דבר אחר

על הפסוק "חגרה בעוז מתניה"^כ
שחיזוק האמונה הוא על ידי
לימוד התורה שבעל פה וכוונת
התפלה. אלו נושאי האגרת
הראשונה.

האגרת השניה היא האגרת
המפורסמת "קטנתי", אותה
כתב אדמו"ר הזקן אחרי שחזר
מפטרבורג, אחרי שהשתחרר
מהמאסר שלו, בחג הגאולה י"ט
כסלו. הנושא של האגרת הזו הוא

שפלות – ההכרה שעל כל חסד שה' עושה אתי
צריך להשפיל את עצמי מאד מאד, וזו מדת
החסד של הקדושה.

כנראה אלה שתי ההקדמות הנחוצות כאן –
אמונה ושפלות (כתגובה לחסד ה', "קטנתי").
רק אחרי שתי ההקדמות האלה מתחיל, מהאגרת
השלישית עד הסוף, הנושא העיקרי – צדקה.

כלי החיל בצבאות ה'

בתחלת האגרת הזו הוא מביא פסוק מישעיהו
– "וילבש צדקה כשרין וכובע ישועה בראשו"^{כא}.
הפסוק מלמד שהצדקה פועלת כמו שריון של
חיל. **חיל ר"ת חסיד, ירא-שמים ולמדן**^{כב} –
מברכים את הבת-מצוה שתהיה חילת, חסידה
יראת שמים ולמדנית. בשביל להיות חילת בצבא
של הרבי, בצבא של המשיח, צריך שריון. רק
המלים "**וילבש צדקה כשרין**" שוות "והיה הוי'
למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה הוי' אחד
ושמו אחד"^{כג} – חיל בצבאות ה' נלחם כדי
לגלות את מלכות ה' בכל העולם.

באגרת הקדש לא מובא כל הפסוק – ברור
ששריון הוא בגד של מלחמה, לכן קשרנו אותו
לעבודה של החיל, אבל מהמשך הפסוק עוד

בגימטריא 16, אבל כשמחשבים
את האותיות במספר קדמי (בו
כל אות שווה כסך כל האותיות
עד אליה, שעד לאות י' הוא גם
ה'משולש' של האות) גבאי עולה
65, כמנין הלל. יש משהו בר' הלל
שהוא גבאי-צדקה בעצם.

הוא היה לווה סכומים
עצומים כדי לתת לנזקקים וכל
פעם פרע את חובותיו – הכל
צדקה. כשהוא הסתלק ביום

הזה, י"א מנחם-אב, הוא השאיר חובות של
עשרות אלפי רובל. הקהילה לקחה על עצמה,
מיד אחרי ההסתלקות, לשלם את כל החובות
שלו – כי הכל היה מסירות נפש לקבץ גשמיית
בשביל לחלק. אין מצוה כל כך גדולה כמו גמ"ח.
המצוה המעשית העיקרית היא צדקה וגמ"ח^{יד}.
כמו שהרבי גם אמר^{יז}, הצדקה היא הזכות הגדולה
ביותר במעשה בפועל להביא משיח. צדקה
וגמילות חסד הן גם הגילוי בפועל של אהבת
ישראל, עד כדי מסירות נפש, ומכח זה "גדולה
צדקה שמקרבת את הגאולה"^{יח}, יותר מכל דבר
אחר^{יט}. בצדקה הוא הצטיין – היה גם גדול בלב,
גם במח, והעיקר במעשה.

ב. שריון ההגנה בכל קומות הנפש

אגרת הקדש – אמונה, שפלות וצדקה

בהשגחה פרטית התניא של היום, לפי
החלוקה בחת"ת, הוא אגרת הקדש ג. זו האגרת
הראשונה שבעצם קובעת את כל התוכן והרוח
של כל החלק הזה בתניא – שעוסק כולו
במעלת הצדקה.

האגרת הראשונה קשורה לאמונה. אדמו"ר
הזקן אומר שאמונה היא בחינת מתנים ודורש

יז ראה תניא פל"ז.

יח תורת מנחם תשנ"א ח"ג עמ' 62, ובכ"מ.

יט בבא בתרא י, א.

כ משלי לא, יז.

כא ישעיה נט, יז.

כב ראה שיחות קודש תש"ל ח"ב עמ' 11.

כג זכריה יד, ט. הערך של כל הפסוק – 1127 – הוא 23

(חיה) פעמים 49 (ז ברבוע).

שריון – קשקשים על נקבים

שוב, הנושא העיקרי של האגרת הוא השריון, "וילבש צדקה כשרון". שריון הוא בגד מיוחד שמגן מחצים, והוא עשוי בצורה מאד מיוחדת – קשקשים על נקבים. יש חורים, נקבים, ועליהם יש קשקשים. בשביל מה צריך שהשריון יהיה בנוי ככה? בגשמיות, אם הכל היה בלי נקבים השריון כבד מדי, אי אפשר היה לזוז ולפעול, והרי חיל צריך לפעול בזרירות עצומה. הרווח מאפשר לזוז ולפעול, אך על הרווחים יש קשקשים שמגינים שלא יכנסו חצים. זהו ההסבר בגשמיות, מה ברוחניות? למה הצדקה היא קשקשים על נקבים?

הוא מסביר שבמצוות בכלל ובצדקה בפרט ממשיכים את אור אין סוף הסובב כל עלמין. האור הזה לא מתגלה בעולם שלנו, כי הוא שכר ו"שכר מצוה בהאי עלמא ליכא"^{כט} – לא רואים את שכר המצוות בעולם הזה. אבל הוא כן נמשך, כלבש על האור הפנימי – האור הפנימי הוא עשר ספירות בעולם האצילות. למה יש לו נקבים וקשקשים? הוא מסביר שהנקבים של הלבוש הזה, לבוש הצדקה, הם כדי להמשיך המשכה כל שהיא מהאור הממלא כל עלמין, הספירות העליונות – החסד, הגבורה, התפארת וכל שאר הספירות.

יש שם חידוש יפה, שכותב חסד גבורה תפארת ואז במקום לכתוב נצח-הוד-יסוד, שלש הספירות הבאות, הוא כותב "והוד והדר וחדוה". כותב בכתבי הארזי"^ל שהוד הוא הוד (כפשוט), הדר הוא נצח וחדוה היא יסוד, הצדיק. בסוף הוא כותב "וכו", ומסבירים^{לא} שרומז לספירת המלכות ש"לית לה מגרמה כלום"^{לב}, שאין לה משלה כלום. כל הספירות האלה הן אור פנימי – לקבל את האור הפנימי אי אפשר, אבל

יותר ברור הקשר למלחמה. המשך הפסוק הוא פחות 'נחמד', לכן אדמו"ר הזקן לא מצטט^{כז} וגם מפרשי התניא לא מזכירים אותו, אבל כתוב שם – "וילבש צדקה כשרון וכובע ישועה בראשו וילבש בגדי נקם תלבשת ויעט כמעיל קנאה". ה"נקם" כאן הוא נקם בעמלק, מצוות מחית עמלק, המצוה הראשונה של המלך בפועל. ה"קנאה" היא כמו קנאת הבעל לאשתו, קנאה עזה שבאה מתוך אהבה^{כח}, קנאה כנגד כל מי שמנסה לפגוע בקשר. **קנאה** בגימטריא **יוסף**, שענינו קדושת הברית – הקנאה היא תיקון הברית, וגם ה"נקם" הוא "חרב נקמת נקם ברית"^{כט}.

יש רמז שהעיקר כאן הוא קנאה, שכל הבחינות של הבגדים כאן – **צדקה**, **ישועה**, **נקם**, **קנאה** – עולות בגימטריא ו"פ **קנאה** (ו"פ **יוסף**, שבעצמו עולה ו"פ **הוי**, סוד המדה הששית, היסוד). הצדקה, שהיא המעשה הכי כללי, היא גם "התיקון הכללי" – תיקון הברית, כמו שכתוב באגרת התשובה^{כז} שבדורנו, שאין כח להתענות, צריך להרבות מאד בצדקה כתיקון על כל החטאים (כשהחטא העיקרי הוא פגם הברית, כמו שכתוב שם באגרת התשובה). בסופו של דבר, "קלקלתנו היא תקנתנו"^{כח}, הרבה יותר טוב להרבות בצדקה מאשר לצום.

הצדקה, שהיא

המעשה הכי כללי, היא גם "התיקון הכללי" – תיקון הברית. בסופו של דבר, "קלקלתנו היא תקנתנו", הרבה יותר טוב להרבות בצדקה מאשר לצום

כד בכל זאת, אדמו"ר הזקן רומז לשערי שני השרשים שאינו מצטט – **נקם** (נק) ו**קנא** (קנ) – בעיסוקו בקשקשים ובנקבים.

כח **קנאה** עולה זה (יב) פעמים **אהבה** (יג) וממילא **קנאה** שבאה מתוך **אהבה** מביאה לשלמות של **אהבה** ברבוע.

כו ויקרא כו, כה.

כז פ"ג.

כח ע"פ תענית יז, א.

כט קידושין לט, ב.

ל ראה זהר ח"ב צא, א. וכמפורש בפע"ח שער הזמירות פ"א ובשעה"כ דרושי תפלת השחר א.

לא ישעורים בספר התניא עמ' 1266 הערה 12.

לב זהר ח"ג קפ, ב.

כדי לשמור צריך כח חזק יותר מהכח שנדרש כדי לגלות טפת הארה

דבר רע בגשמיות וברוחניות – לשמור שהלא-טוב לא ינק מהטוב ויזיק לאדם. לאבא של הרבי, רבי לוי-יצחק (שלאמא שלו קראו זעלדא-רחל, על שמה נקראת הבת-מצוה שלנו), יש פירוש על התניא. מנהגו שכאשר יש כמה מילים נרדפות הוא דורש למה צריך לכתוב את כולן, וגם כאן הוא דורש למה כתוב גם הגנה, גם שמירה וגם הצלה.

הוא מסביר ששלשת הביטויים הם כנגד העולמות התחתונים בריאה-יצירה-עשיה. בעולם האצילות "לא יֵגַרְךָ רַע"^{לג} כלל, ומציאות הרע היא רק בעולמות התחתונים, בהם יש הרגשת היש. הכל משתקף באדם – מקור הרע הוא הרגשת האדם את עצמו כיש נפרד מאלקות. בסופו של דבר, זו הסבה לשנאת חנם^{לד}, שכל אחד מרגיש את ה'אִיךְ' שלו, את ה'אני' שלו. הרגשת עצמו כנפרד מאחדות ה' היא מקור כל הלא-טוב בעולם.

ככל שיוורדים בעולמות הלא-טוב מתגבר^{לה}, יותר חזק, וצריך לשמור יותר. לכן, בעולם הבריאה צריך להגן בפני הישות, בעולם היצירה צריך לשמור – כמו שאומרים 'ה' ישמור' – ובעולם העשיה כבר כל כך מסוכן, פיקוח נפש, שצריך להציל. ככה מסביר רבי לוי'ק, אבא של הרבי, את הקטע הזה בתניא, התניא של היום.

שמירה במחשבה-דבור-מעשה

רק אולי נסביר יותר את הנקודה האחרונה: בתוך האדם עצמו יש את כל העולמות, ושלשת העולמות בריאה-יצירה-עשיה בנפש הם מה שנקרא בתניא שלשת לבושי הנפש – מחשבה,

הארה מהאור הפנימי גם יורדת למטה, עד לעולמות התחתונים, עד ליהודי, ולשם כך יש נקבים בלבוש העליון.

בשביל מה יש קשקשים? הם שומרים מיניקת החיצונים

מהאור הפנימי. עד שיקויים "בלע המות לנצח"^{לג} ו"את רוח הקטמאה אעביר מן הארץ"^{לד} עדיין יש לא-טוב בעולם, עדיין יש רע, וצריך לשמור שהרע לא יקבל תוספת חיות מ"האור כי טוב"^{לה} ולא יזיק לאדם. השמירה באה ממקום יותר גבוה, מאוד אין סוף הסובב כל עלמין – כדי לשמור צריך כח חזק יותר מהכח שנדרש כדי לגלות טפת הארה, הקשקשים שומרים מלמעלה על הנקבים. איפה רואים דוגמה שצריך גם המשכה של הארה וגם שמירה? בברכה הראשונה של ברכת כהנים – "יברכך הוי' וישמרך"^{לו}, כמו שרש"י מסביר, "יברכך" בהמשכת שפע, בגשמיות, "וישמרך" שלא יגנבו ליסטים. זו ממש שמירה מיניקת החיצונים. יוצא מכאן שנתינת צדקה, "וילבש צדקה כשריון", ממשיכה את הברכה הראשונה של ברכת כהנים – ברכה ושמירה^{לז}.

הגנה, שמירה והצלה

הלשון של אדמו"ר הזקן שצריך קשקשים בשביל "להגין על האדם ולשמרו ולהצילו מכל

לג ישעיה כה, ח.

לד זכריה יג, ב.

לה בראשית א, ד.

לו במדבר ו, כד.

לז ורמז שמתאים להשנה: ברכה-שמירה עולה תשפ"ב (העולה ישועה ישועה, כפי שדברנו, רמז ל"כובע ישועה" שבהמשך הפסוק).

כשם שהברכה הראשונה של ברכת כהנים כוללת שני עניינים, ברכה-שמירה, כך הברכה השניה כוללת אור-חן ("יאר הוי' פניו אליך ויחנך") והשלישית סליחה-שלום ("ישא הוי' פניו אליך וישם לך שלום") – הכל עולה ו"פ (ממוצע כל מלה) אהרן (יו ברבוע), הכל בכחו של אהרן כהנא רבא, שמדתו אהבה רבה ("רב חסד") המצווה לברך את ישראל באהבה (וכן ידוע שממוצע שלש הברכות הוא 906, אהרן בחשבון גדול דמנצפ"ך).

לח תהלים ה, ה. ראה זהר ח"ב קיז, ב ובכ"מ, ומפורש בתקו"ז תקון סז (צח, ב).

לט מאמר ד"ה "החלצו" תרנ"ט.

מ כמפורש בע"ח שמ"ט (קליפת נגה) פ"ו. וראה סידור עם דא"ח שחרית ד"ה "מי כמוך" (פח, ג) ושחרית לשבת ד"ה "ומתיר אסורים" (קצד, א). ועוד.

דבור ומעשה^{מא}. זו הקבלה פשוטה בחסידות, ולפיה הוא בעצם כותב שהגנה, שמירה והצלה מתייחסות לשלשת הלבושים:

הגן עדן בנפש
היום, בעולם הזה,
הוא מחשבה
טובה – שהגן של
המחשבה מוגן
מכל צד

על המחשבה צריך להגן, כמו שאומרים פעמיים ביום "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם"^{מב} – צריך לשים מגן, שלא תכנסנה מחשבות לא טובות. כמה שהמחשבה דקה ומופשטת, היא שרש

כל הפעולות של הנפש והיא צריכה הגנה – כתוב כך כמה פעמים בתניא^{מג}. זהו מוסר השכל חשוב לכולנו.

הגנה היא גם מלשון גן, כמו שדברנו הרבה פעמים^{מד} – מי שמגן על המחשבה נמצא בגן עדן. הגן עדן בנפש היום, בעולם הזה, הוא

מחשבה טובה – שהגן של המחשבה מוגן מכל צד. מציאות שאדם לא יכול לשמור את המחשבה שלו, שכל הזמן נופל ב"רבות מחשבות בלב איש"^{מה}, ב"והמה בקשו חשבנות רבים"^{מי}, היא

מציאות בה הגן שלו לא מוגן – הוא גורש מגן עדן ועכשיו הוא פגיע לכל מרעין בישין.

הדבור צריך שמירה, כמו שאומרים "שמירת הלשון" – "נצד לשונך מרע ושפתיך מדבר מרמה"^{מז}. צריך לשמור מאד את הדבור, לא

זהו אחד מיסודות
החסידות, שלא
מדברים רע על
יהודים

לדבר שמץ לשון הרע נגד החבר. השמירה בעולם היצירה היא לדבר רק "דברי אהבה וחסד"^{מח}, לא להוציא אף פעם מילה רעה על יהודי. זהו אחד מיסודות החסידות, שלא מדברים רע על יהודים. במעשה בפועל צריך הצלה – "צדקה תציל ממות"^{מט} (ודווקא בעולם העשיה "רגליה ידוות מות"¹). מהי ההצלה? שחס ושלום האדם לא יפול באיזו עברה (שהרי כל חטא בפועל הוא מצב של היפך החיים, "כי הם חיינו"^{נא}). לפעמים נופלים בלא דעת ופתאום עושים משהו לא טוב. מספרים על הצדיקים הגדולים שהיו מצילים אותם לא ליפול בעבירה – חז"ל דורשים^{נב} על כך את הפסוק "לא יאנה לצדיק כל און"^{נג}. גם על רבי הלל בעצמו, שהוא צדיק, יש כמה וכמה סיפורים שהצילו אותו בלי לדעת מלעבור עבירה. בדרך כלל ההצלה נוגעת לאוכל^{נד} – לא לשים בפה שום דבר אסור, אפילו שחושב שכשר מאה אחוז, הכשר הבד"צ. יש כמה סיפורים כאלה.

נספר סיפור אחד^{נה}: רבי הלל מפאריטש היה בדרך כלל עושה הבדלה במוצאי שבת על כוס חלב חם, לא על יין, וצריך להיות חלב ישראל. פעם אחת מזוג לו את החלב, הוא עומד שם ומחכה שימזגו לו – מזוג לו, כוס החלב על השלחן, הכל מוכן, אבל הוא לא זז, לא הגיב. בסוף, אחרי כמה זמן, שאלו אותו 'מה קורה? יש פה את החלב, הכל מוכן, למה אתה לא מבדיל?'. הוא אמר שהוא לא רואה שום חלב בכוס. חלב כשר הוא חלב שיהודי ראה את החליבה שלו, והביטוי לחלב נכרי הוא "חלב שחלבו עובד

מח ראה שכינה ביניהם פ"ב.

מט משלי י; ב; יא, ד.

נ שם ה, ה.

נא ברכת "אהבת עולם" ערבית.

נב ע"ז לט, א; חולין נט, א; נדה סה, א.

נג משלי יב, כא.

נד ראה בקובץ "ר' הלל מפאריטש-סיפורים" (מכון היכל הנגינה, חמ"ד תשע"ה) עמ' 114 ואילך.

נה שם עמ' 131.

מא ספר הליקוטים בראשית פ"א.

מב במדבר טו, לט.

מג ראה פכ"ז ופכ"ט.

מד חסדי דוד הנאמנים חי"א עמ' 137. ובכ"מ.

מה משלי יט, כא.

מו קהלת ז, כט.

מז תהלים לד, יד.

אם כתוב "ואיש"

את רעת רעהו
אל תחשבו
בלבבכם "כל שכן
שאים חושבים
על מישוה טוב
המחשבה ודאי
פועלת, "מרוכה
מדה טובה"^{סד}

אבל לגבי כל אחד כתוב בתניא,^א
קרוב לסוף אגרת הקדש^{סב},
ש"נודע לכל חכם לב יתרון
הכשר המחשבה על הדבור,
הן לטוב הן למוטב" – אם
כתוב "ואיש את רעת רעהו אל
תחשבו בלבבכם"^{סג} כל שכן
שאים חושבים על מישוה טוב
המחשבה ודאי פועלת, "מרוכה
מדה טובה"^{סד}.

ודאי ש"המעשה הוא
העיקר"^{סה}, צריך להרבות בצדקה בפועל, אבל
יש סדר השתלשלות – המעשה הטוב מתחיל
ממחשבה טובה, שכבר פועלת, והדבור הטוב
הוא בעצמו כבר נתינה. הצדקה, בכל הרבדים
שלה, מגנה על האדם, שומרת אותו ומצילה
אותו – מגנה על המחשבה, שומרת על הדבור
ומצילה אותו במעשה.
עד כאן דרוש על פי התניא של היום.

חילת יקרה

נסיים בעוד משהו לכבוד הבת־מצוה, זעלדי.
חפשתי לדעת מה מקור השם זעלדא, מאיזה
לשון הוא בא. היום יש כל מיני דרכים לחפש
ברשת, וחפשו ומצאו שיש שני פירושים עתיקים –
יחסית לשם זעלדא, אחד באנגלית העתיקה
ואחד בגרמנית העתיקה:

באנגלית העתיקה זעלדא היינו דבר יקר־ערך,
נדיר. יש מלה אפילו היום באנגלית, סלדון, וגם
באידיש משהו דומה – דבר יקר ונדיר. אפשר
לומר על זעלדא שלנו שהיא משהו הכי יקר
והכי נדיר – לא מוצאים כאלה. זהו לא חידוש
גדול – אני יודע...

אבל יש דבר יותר מעניין: הרי אידיש לכאורה
צריכה להיות יותר קשורה לגרמנית (הגם

כוכבים ואין ישראל רואהו"^ט. אם
רבי הלל לא רואה את החלב,
סימן שיש פה משהו לא בסדר –
זהו חלב ש"אין ישראל רואהו".
בדקו ובאמת מצאו שלא היה
חלב ישראל, בטעות שמו לו חלב
לא בסדר. רבי הלל הוא צדיק
ושומרים אותו מהשמים, מצילים
אותו, שלא יפול בשמץ חטא.
כל הדברים האלה, הגנת
המחשבה, שמירת הלשון והצלת

המעשה בפועל – הכל בא מכח הצדקה, "מעשה
הצדקה" ו"עבדת הצדקה"^{נד}, שתי המדרגות
שמוסברות בהמשך אגרת הקדש^{נז}.

צדקה במחשבה, דבור ומעשה

[צדקה היא רק במעשה בפועל? אפשר לתת
צדקה גם במחשבה ודבור?]

לגבי דבור – בוודאי שכן. כשאומרים
למישהו דבור טוב עושים חסד, כתוב בפירוש
שיחד עם הצדקה בגשמיות צריך גם לדבר
דבורים טובים שמפייסים ומנחמים את העני
– "כל הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות
והמפייסו בדברים מתברך ב"א ברכות"^{נט}.

על מחשבה כתוב בתחלת ליקוטי דיבורים^ס
שהסבר הפנימי של "מחשבה מועלת"^{סא} הוא
שהמחשבה פועלת ממש – הרבי הקודם הציל
נפשות, הוציא אותן מאחורי מסך הברזל, בכח
המחשבה שלו. המחשבה של רבי פועלת ממש,

נו ע"ז לה, ב.

נד ישעיה לב, יז: "היה מעשה הצדקה שלום ועבדת
הצדקה השקט ובטח עד עולם".

נח פ"ב.

נט בבא בתרא ט, ב.

ס לקו"ד ח"א שמע"צ ושמח"ת תרצ"ג. ראה הוספות
למגיד דבריו ליעקב (קה"ת, תש"ע) אות רס; שיעור כ'
מנחם־אב תשע"ה.

סא סנהדרין כו, ב (במובן של תועלת שלילית); זבחים יג,
א (במובן של מעילה), ובכ"מ.

סב אגה"ק כב.

סג זכריה ח, יז.

סד יומא עו, א.

סה ע"פ אבות פ"א מ"ז.

צריך להרבות

בצדקה בפועל,
אבל יש סדר
השתלשלות –
המעשה הטוב
מתחיל ממחשבה
טובה, שכבר
פועלת, והדבור
הטוב הוא בעצמו
כבר נתינה

כשריץ ואז "כובע ישועה". כתוב במפרשים ש"כובע ישועה" לובשים אחרי שמנצחים את הקרב, את המלחמה, "וכובע ישועה בראשו" – גילוי שע נהורין, כפי שמסביר בתניא.

שהיא תהיה חיילת שמחה, אמיצה ושמחה, עם כל היוקר של החסידות, שתוכל להקריץ, עם כל השכל טוב שלה, שתמצא חן בעיני אלקים ואדם, "שכל טוב יתן חן"^{טו}, ושנוכה לשמוח איתה בביאת משיח צדקנו תיכף ומיד ממש!

סו משלי יג, טו.

שלאנגלית וגרמנית יש מקור משותף), ובגרמנית משמעות השם זעלדא הוא לוחמת אמיצה. צריך לראות בזעלדא שלנו את שתי התכונות. קודם כל, היא דבר יקר ונדיר, והיא גם לוחמת. הלוחמת צריכה שריון, ואת השריון עושים על ידי צדקה – "וילבש צדקה

הלומד על חֵנֶת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ♦ אצל הרה"צ רבי הלל מפאריטש, ה'עובד' וה'משכיל', העיקר היה המעשה בפועל.
- ♦ ה'עובד' חושב תמיד על עצמו – על ריחוקו העצום מעבודת ה' הנדרשת.
- ♦ ה"לבו דואג בקרב"ו של ה'עובד' הוא כלי לרזי תורה עמוקים ומנחמים.
- ♦ הקבלה הטובה בעקבות הרגשת הריחוק האישי היא הקדשת החיים לטובת הזולת.
- ♦ היום ה"לב נשבר" הוא דאגה – למה משיח (הפרטי והכללי) לא בא?!
- ♦ הפיכת הדאגה לרחמנות על כל ישראל היא המניע הישיר להקדשת החיים לצדקה וחסד.
- ♦ צדקה היא המצוה המעשית העיקרית, הגילוי בפועל של אהבת ישראל ומה שהכי מקרב את הגאולה.
- ♦ ההקדמות לעבודת הצדקה הן אמונה ושפלות.
- ♦ חיל בצבאות ה' נלחם על ברית-האהבה עם ה' וגילוי מלכותו בעולם.
- ♦ הצדקה היא תיקון הכללי – תיקון הברית.
- ♦ "קלקלתנו היא תקנתנו" – ריבוי צדקה עדיף על הצומות (שלא שייכים לנו היום).
- ♦ עם הברכה נדרשת שמירה, הבאה ממקום גבוה יותר.
- ♦ מקור הרע שבעולמות התחתונים הוא הרגשת ישות עצמית נפרדת מה'.
- ♦ בעולם הבריאה נדרשת הגנה, בעולם היצירה נדרשת שמירה ובעולם העשיה נדרשת הצלה.
- ♦ על המחשבה יש להגן מכל מחשבה שלילית – ואז חיים בגן עדן.
- ♦ ההגנה על המחשבה היא השרש לכל הדבורים והמעשים.
- ♦ את הדבור יש לשמור-לנצור מכל רע – שלא לדבר רע על אף יהודי.
- ♦ במעשה בפועל זקוקים להצלה – שלא ליפול לחטא אפילו בבלי-דעת.
- ♦ מכח הצדקה זוכים לשריון הגנה, שמירה והצלה על כל לבושי הנפש.
- ♦ צדקה ניתן לקיים במעשה כפשוטו, בדבורים טובים אל הזולת וגם במחשבות טובות עליו.

פרקי אבות

פרק ד', משנה ח'

לדון ברחמים

הוא [רבי ישמעאל ברבי יוסי] היה
אומר, אל תהי דן יחיד, שאין דן יחיד
אלא אחד. ואל תאמר קבלו דעתי, שהן
רשאים ולא אתה.

'דין' שנעשה עם הקב"ה וצבא השמים: "אמר רבי סימון, בשעה שבא הקב"ה לבראת את אדם הראשון, נעשו מלאכי השרת כיתים כיתים וחבורות חבורות, מהם אומרים אל יברא, ומהם אומרים יברא"¹. היו מלאכי אמת ושלוש שנקטו במידת הדין וטענו נגד בריאת האדם, לעומתם היו מלאכי חסד וצדק שסברו בעד האדם. מה עשה הקב"ה? "נטל אמת והשליכו לארץ", וכך נוצר 'רוב' לטובת הבריאה והאדם נברא ברחמים².

אם ה' היה צריך להחליט 'לבד' על בריאת האדם, הוא היה צריך להעלות בעצמו את הטענות של מידת הדין ובמצב זה כביכול לא היה יכול לגבור עליה. אם כן, התועלת בכך שיש בשמים 'הרכב מגוון' של דיינים היא למעשה הזכות להפר את כללי המשחק ולהכניס לדיון את מידת הרחמים.

אם כן, משנתנו מלמדת כי הדיין צריך לחבר אליו דיינים נוספים כדי 'לפזר' את מידת הדין על שלשת הדיינים, וכך הם יוכלו לצרף לדין גם את מידת הרחמים, או אז "חסד ואמת נפגשו צדק ושלוש נשקו", "והאמת והשלוש אהבו".

גם בתחילת מסכת סנהדרין למדנו "דיני ממונות בשלשה", לפחות שלשה דיינים ולא דיין אחד³, אך היוצא מן הכלל הוא הקב"ה "שאינו דן יחיד אלא אחד" דהיינו "הקב"ה שהוא יחיד בעולמו"⁴. לעומת זאת, בתלמוד הירושלמי נאמר בהמשך למשנתנו "אמר רבי יהודה בן פזי, אף הקב"ה אין דן יחיד, שנאמר 'וְכָל צָבָא הַשָּׁמַיִם עֹמֵד עָלָיו מִיָּמִינוּ וּמִשְׁמָאלוֹ', אלו מטין לכף זכות ואלו מטין לכף חובה. אף על פי שאין דן יחיד חותם יחידיו"⁵. אכן, אפשר לומר שרבי יהודה בן פזי לא בא לחלוק אלא לפרש, לומר שרק חתימת גור הדין נעשית בידי הקב"ה כיחיד, ללא 'עוזרים' ודיינים נוספים. אך אם אכן כך, מה מועילים צבא השמים בדיון שלהם עם ה'?

נחזור אחורה. לפני בריאת האדם מתואר

נערך ע"י מנחם זאב וינגרט ע"פ שיעור ד' מרחשון תשע"א.

א סנהדרין פ"א מ"א.

ב פירוש הרע"ב.

ג ירושלמי סנהדרין פ"א ה"א, עיי"ש. וראה מגן אבות ומלאכת שלמה במשנתנו.

ד בראשית רבה ח, ה.

ה וכן נאמר במדרש (בראשית רבה יב, טו הובא ברש"י בראשית א, א) כי ה' ביקש לברוא את העולם במידת הדין ולבסוף שיתף עמה את מידת הרחמים.

ו וראה סנהדרין ז, ב.

קדושת לוי

פרשת עקב

סוד החשק

היסוד (כאשר הדעת היא פנימיות היסוד). חשק הזכר בנקבה הוא היסוד עצמו, מדת יוסף 'צדיק עליון' הפוקד את הכלה, וחשק הנקבה בזכר הוא סוד 'נקודת ציון', שרש נשמת בנימין, 'צדיק תחתון' החושק מלמטה (ובחלקו נבנה בית המקדש, ציון).

אם כן, יש חשק כפול, חשק ה' בישראל וחשק ישראל בה'. והרמז: **חשק חשק = עת רצון = שפלות**, השפלות ("כי אתם המעט") נושאת חן ומעוררת חשק בעת רצון. כל **חשק = זאת** – "בזאת יבוא אהרן אל הקדש", בחשק באים אל הקדושה! **חשק־זאת = ג** פעמים **קול** (ממוצע כל אות) = **צום קול ממון**, "ותשובה [צום] ותפלה [קול] וצדקה [ממון] מעבירין את רוע הגזירה", ואז "בזאת" באים אל הקדש.

"חשק הוי'" נאמר פעמיים בתנ"ך: בפרשת ואתחנן "לא מִדְּבָכְכֶם מִכָּל הָעַמִּים חֶשֶׁק ה' בָּכֶם וַיִּבְחַר בָּכֶם כִּי אֶתֶם הַמְּעֵט מִכָּל הָעַמִּים"^א, וכאן בשני המקומות מדובר על האבות וישראל, אך בפרשת ואתחנן עיקר החשק הוא לעם ישראל כולו, "חשק ה' בכם" (ובהמשך "כי מאהבת ה' אתכם [ישראל] ומשמרו את השבעה אשר נשבע לאבותיכם [האבות]"), וכאן עיקר החשק הוא באבות, "רק באבתיך חשק ה' לאהבה אותם ויבחר בזרעם אחריהם בכם [ופירש רש"י: "בכם, כמו שאתם רואים אתכם חשוקים מכל העמים

רק בַּאֲבֹתֶיךָ חֶשֶׁק ה' לְאַהֲבָה אוֹתָם וַיִּבְחַר בְּזֶרְעָם אַחֲרֵיהֶם בָּכֶם מִכָּל הָעַמִּים כִּי־זֶה"^א. כותב הקדושת לוי: כי הנה החול"ם שהוא נקודה לעילא מורה על עצמותו ברוך הוא וברוך שמו. ושב"א נקודה לתתא מורה על הצמצום. והקמץ מורה על התפשטות השפע אחר הצמצום. וזהו חש"ק הראשי תיבות חולם שבא קמץ. וזהו לאהבת האבות צמצם עצמו. וזהו רק באבותיך חש"ק ה'.

חשק כפול

חשק הוא לשון חבור ודבוק, כמו החשוקים במשכן ("וחשקיהם כסף"^ב, כאשר כסף רומז לכיסופים) – הן חשק האיש־הזכר באשה־הנקבה, כמו "חשקה נפשו בבתכם"^ג (ההופעה הראשונה של שרש **חשק** בתורה, "הכל הולך אחר הפתיחה"), והן חשק האשה־הנקבה באיש־זכר, "ואל אשך תשוקתך". ה' חושק בנו, החתן חושק בכלה, ואנו חושקים בו, הכלה חושקת בחתן, "כי בי חשק [חשק הצדיק בה'] ואפלטו"^ד. החשק שייך לכח הדעת (לשון התקשרות והתחברות, "והאדם ידע את חוה") ולמדת

נערך ע"י יוסף פלאי מרשימת הרב י' אייר תשפ"ב.

א דברים י, טו.

ב שמות כז, י, והרלב"ע פירש "חשקיהם דבוקיהם".

ג בראשית לד, ח. ופירש רש"י "חשקה, חפצה". וראה מלבי"ם שם שחשק הוא בלי טעם.

ד תהלים צא, יד.

ה דברים ז, יז.

שיש הארת שלשת האבות בכל אחד מישראל, כך יש בכל אחד הארה מנשמת משה, הארה זו כוללת את מדת הענוה והשפלות של משה ("והאיש משה עניו מאד"), כמו בפסוק "לא מרבכם מכל העמים חשק ה' בכם... כי אתם המעט", "שממעטים את עצמכם"^א בענוה ושפלות.

צמצום למען האהבה

באופן פשוט, הסדר חולם-שוא-קמץ, יעקב-יצחק-אברהם, מתפרש מלמטה למעלה כמו שהוסבר, אך הקדושת לוי מפרש זאת מלמעלה למטה בדרך הבאה:

"חולם שהוא נקודה למעלה [מעל האות] מורה על עצמותו". זאת מפני שהתפארת (מדת יעקב) היא "בריו התיכון המבריו מן הקצה אל הקצה", מלמטה עד כתר עליון^ב, ושרשה העליון ב'תפארת הנעלם' באור אין סוף לפני הצמצום (ששם שרש הקו הנכנס אחר כך למקום הצמצום, "אז יבקע [אותיות יעקב] כשחר אורך").

"שבא נקודה לתתא [מתחת האות] מורה על הצמצום", הצמצום הוא במדת הגבורה, יצחק אבינו.

"וקמץ מורה על התפשטות השפע אחר הצמצום", מצד מדת החסד, "חסד לאברהם" (ומקורו האמתי בחסד דעתיק שבגלגלתא דאריך, שרש נשמת אברהם אבינו).

כל זה מלמד שהצמצום הוא רק מתוך אהבה, "לאהבת האבות צמצם עצמו", כדי להתגלות ולהשפיע אלינו (כאשר ההשפעה היא בכח הדעת והיסוד כנ"ל).

היום הזה"^א). חשק החתן (ה') לכלה (ישראל) הוא מצד עצמה, "חשק ה' בכם", ומצד יחושה, החשק באבות.

ניקוד חש"ק

דברי הקדושת לוי מיוסדים על המבואר בקבלה כי הפסוק "רק באבתיך חשק" רומז לראשי התבות של ניקוד חולם שוא קמץ (אחת מצורות הניקוד של שם הוי' ב"ה), כיון שסוד הניקוד (המניע את האותיות) שייך לחשק כפשוטו (בסוד "נקודות הכסף", נקודות על ידי כיסופים)^א, ומבואר שחולם-שוא-קמץ מכוונים לשלשת האבות: חולם שייך למדת התפארת, יעקב אבינו; שוא שייך למדת הגבורה, מדת יצחק אבינו; קמץ רומז למדת החסד, אברהם אבינו, בסוד "וקמץ הכהן" (הכהן הוא איש חסד וכן אברהם נקרא כהן, "אתה כהן לעולם").

נמצא שחש"ק היינו סדר האבות מלמטה למעלה, מתפארת לחסד, כמו בפסוק "זוכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכר והארץ אזכר"^ב – זכירת האבות היינו החשק באבות וזכירת הארץ רומזת לחשק בישראל עצמם, "חשק ה' בכם... כי אתם המעט", בזכות מדת השפלות של ישראל הנקראים "ארץ חפץ [חפץ כמו חשק]", וכן השפלות היא בחינת ארץ ("ונפשי כעפר לכל תהיה")^ט.

ורמז יפה: חשק ועוד אברהם יצחק יעקב ועוד חסד גבורה תפארת = 2415 = 7 פעמים משה (הערך הממוצע של כל מלה), כאשר משה רבינו הוא השביעי החביב (דור שביעי לאברהם)! כמו

א מאורי אור ערך חשק, ועוד.

ז וראה ליקוטי מוהר"ן תורה סו באריכות, על הקשר בין החשק לסוד הניקוד.

ח ויקרא כו, מב.

ט וראה ליקוטי מוהר"ן תורה ע.

י תניא פמ"ב.

יא פירוש רש"י עה"פ.

יב וראה קהלת יעקב ערך חולם, בשייכות נקודת חולם לתפארת ולכתר.

מלכות ישראל

תיקון המדינה

זכירת ארץ ישראל

והבטחון בה' בשמיטה מתבטא באי-עשיה, בטחון סביל (פאסיבי) מתוך גבורה נפשית ("גברי כח עושי דברו"¹), והוא המאמת את הבטחון הפעיל של כיבוש הארץ ויישובה – השמיטה-הרפיה בשנה השביעית מוכיחה שגם ההשתדלות הפעילה בשש השנים היא מתוך בטחון מוחלט בה'. בפנימיות, הבטחון הסביל הוא פנימיות ההוד, כאשר הנצח וההוד הם 'שני חצאי גוף' המופיעים תמיד יחד ומשלימים זה את זה.

יש לתמוך במיוחד בשומרי שביעית כהלכתה, השובתים מעבודת הארץ ומפקידים את פירותיה². תמיכה ציבורית רחבה במגמה זו, מהווה תיקון לפגם הגאווה ותחושת הבעלות המנותקת מה', ובזכותה נשב על הארץ לבטח בע"ה.

בתיקון המדינה

כאשר מתעוררים לשוב לארץ וליישובה, מתעורר הבירור: האם נכשל באמירת "כחי ועצם ידי" או נעמוד בנסיון ונזכור את ה' הנותן לנו כח לעשות חיל.

בדורות האחרונים, התודעה העיקרית שהובילה את הציונות והמדינה, נפלה לרוב במחשבת "כחי ועצם ידי" (ומכאן הרבה מהבקורת וההסתייגות של יראי ה'). אך אין יאוש! כמו שכל אחד צריך לעשות תשובה ולייחס את הצלחתו לה', כך יש תשובה ציבורית המתחילה בהכרה שההצלחה הלאומית בכל התחומים היא רק מתנת ה' יתברך. זכירת ארץ ישראל היא היסוד למדינה יהודית מתוקנת.

פרשת עקב עוסקת הרבה במתנת הארץ וברכתה, "כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ מְבִיאָךָ אֶל אֶרֶץ טוֹבָה"³. אך אנו מוזהרים שרוב הברכה לא יביא לגאווה ושכחת ה': "הַשֶּׁמֶר לָךְ פֶּן תִּשְׁכַּח אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ... פֶּן תֹּאכַל וְשָׂבַעְתָּ... וְרָם לְבָבְךָ וְשָׁכַחְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ... וְאַמְרָת בְּלִבְּךָ כִּחִי וְעַצְם יָדִי עָשָׂה לִי אֶת הַחֵיל הַזֶּה. וְזָכַרְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ כִּי הוּא הִנִּיחָ לָךְ כָּח לַעֲשׂוֹת חֵיל"⁴ – זו 'זכירת ארץ ישראל', הנוגעת הן לפרט והן לציבור. במיוחד, אזהרה כזו מופנית למלך ישראל, שעליו להיות עניו ביותר "לבלתי רום לבבו מאחיו"⁵.

העליה לארץ, כיבושה ויישובה, באים מתוך התעוררות ויוזמה פעילה (אקטיבית), בטחון עצמי בכוחנו לפעול ולעשות. כך אכן צריך להיות! בטחון עצמי מתוקן מתוך בטחון בה', בהכרה כי "הוא הנותן לך כח לעשות חיל" ומלבדו אין בנו כח כלל. הבטחון המתוקן הוא פנימיות מדת הנצח, בטחון בכח הניתן מלמעלה לנצח את המניעות והעיכובים מבית ומחוץ.

תודעת השמיטה

עניין זה שייך לשנת השמיטה. מבחן האמונה

נערך ע"י יוסף פלאי לפי הספר תיקון המדינה (עמ' לז, קמ).

א דברים ח, ז.

ב דברים ח יא-יח. לפי ספר מצוות גדול (לאוין סד) זו מצוה מיוחדת בתרי"ג מצוות, וזהו "יסוד גדול ביראת ה'", עיין שם!

ג דברים יז, כ. וראה הלכות מלכים פ"ב ה"ו.

ד תהלים קג, כ. ויקרא רבה א, א ("בשומרי שביעית הכתוב מדבר").

ה כמובן שאין לקטרג על כל מי שהולך לפי פוסקי הלכה מובהקים, אך יש לחזק את המגמה של 'שמיטה לכתחילה' ללא היתרים שנאמרו לשעת הדחק.

המדור מוקדש לזכות:
החילת בצבאות ה' מעין שרה תחי' שכנר
לרגל הבת מצוה - י"ט מנחם"אב

הסיפור החסידי

רבי הלל מפאריטש | "וברכת!"

מקום מיוחד: הוא היה מן החסידים הבודדים שחידשו מנהגים בעצמם, וכמה מנהגים שחידש נהוגים עד היום. הצמח צדק אף התבטא פעם אודותיו, כי "צדיק במעשה כזה, לא היה בעולם שלוש מאות שנה!". מה עמד מאחורי החריגה שלו ממנהג כל ישראל, לרבות אדמו"רי חב"ד? כחסידי, איש שכולו חסד, הרגיש רבי הלל שאינו מסוגל לבטא דינים קשים כל כך, כאמירת "על נהרות בבל" ו"זה חלק אדם רשע". כמובן, ניתן לטעון שמדובר בקיצוניות, יציאה מהאיזון הנורמלי של החיים המכילים חסד עם גבורה. אך זוהי מהותו של חסיד: יציאה משביל הזהב של האיזון, אל החסד האין סופי. כך אמר רבי הלל מפאריטש: "מתנגד, הוא גבול. חסיד, הוא בלי גבול. רבי, הוא בלי גבול בגבול".

על פי אמרה זו ניתן להסביר, כי אמנם הרביים כללו את האמירות הללו בסידורם, אך זה משום שעבורם כל הדינים הקשים נראים כחסד מופלא. מסופר אודות אדמו"ר האמצעי, רבו העיקרי של רבי הלל, שכאשר שמע מאדם אחר שאיננו אביו את פרשת התוכחות – התעלף... כששאלו אותו על כך, השיב: אצל אבא שמעתי רק ברכות! רבי הלל חש כך בעצמה רבה, עד שיכול היה לנהוג כך למעשה – ואפילו להורות לאחרים להגביר בהנהגתם את צד החסד.

מנהג היה לרב החסיד רבי הלל מפאריטש: לא לומר אף פעם את הפרק "על נהרות בבל", שאומרים בימי החול לפני ברכת המזון. אף שהיה דבוק וקשור בכל נימי נפשו לנוסח חב"ד ואדמו"ר הזקן, תמיד לפני הברכה אמר "שיר המעלות". כדי לתת לכך איזון אסמכתא, נהג תמיד לחפש איזון שמחה או סיבה המצדיקה את אמירת "שיר המעלות". בדרך כלל נהג להזמין אורח, ואז יש בכך מצוה, וזו הצדקה אצלו לומר "שיר המעלות" ולא "על נהרות בבל". אך מה אם קרה שלא היה אורח? אז היה אומר, שאם יש פתאום יום שאין לי בו שום סיבה לתלות למה לומר "שיר המעלות" – זה עצמו חידוש, אורח, שמצדיק שלא לומר "על נהרות בבל"...

ועוד השמטה שכזו הייתה נהוגה אצלו: כתוב בסידור, על פי האריז"ל, שבעת נטילת מים אחרונים יש לומר את הפסוק: "זה חלק אדם רשע מאלקים". פעם אחת אחד מתלמידיו אמר זאת, והוא פנה אליו בהקפדה ושאל – אתה יודע מי אתה?! אז התלמיד הפסיק לומר, והחסידיים הסיקו מכך שגם רבי הלל עצמו לא אומר פסוק זה, אף על פי שהוא כתוב בסידור (אמנם בוודאות קשה לדעת, כי בדרך כלל אומרים את הפסוק בלחש).

בחיוו של רבי הלל מפאריטש תפסו המנהגים

נערך ע"י יהודה הס.

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

התעוררות והמתקת דינים

בישוב בו אנחנו מתגוררים קרו לאחרונה רצף של מקרים מצערים ובלתי רצויים [תאונות, פציעות ופטירות פתאומיות ל"ע] וישנה תחושה קשה של 'דינים'. חלק מהתושבים רואים קשר למחלוקות ומתחים בתוך הישוב סביב מגוון סוגיות פרטיות וציבוריות כאחת. נודה מאוד להכוננת הרב – האם צריך להתחזק באופן כללי בענייני תורה ומצוות, או שמא נכון לשים את הדגש על תחום מסוים?

מענה:

בכגון דא הרבי מליובאוויטש תמיד אמר שצריך להתחזק

באהבת ישראל. השתדלו להסתכל בעין טובה על כל אחד ואחת ולנסות לחבר את הנשמות ביחד.

האם גם גוי מאוחד עם עצמות ה'?

אני מאוד מתחבר למסר של הרב בנוגע למהפכה הרביעית [לימוד תורה לגוים] ומעונין לקחת בזה חלק, רק שמצד שני יושבים בדעתי דברי הרבי מליובאוויטש – שממש נראים בעיני כ'חוד החנית' במסר של הרבי לדור – שיהודי הוא מאוחד עם עצמותו ומהותו של הבורא ועליו רק להביא את זה לידי גילוי. שאלתי היא האם יש מקום במסר

כזה או דומה לו גם לגוי שמעוניינים לקרב לה', או שמא אין להם כל שייכות לזה וממילא לתובנות ולמשמעויות הנגזרות מכך?

מענה:

צריך להבין מה הכוונה ב'עצמות'.

בכל ספרי החסידות ה' נקרא הבורא ב"ה – ומשמעות תואר זה היא שה' ברא גם את הגוים כפי שברא אותנו, רק שבחר בעם ישראל. לכן, לגוי כדאי להתקרב לעם ישראל כמה שיותר.

בכל אופן, גם הגוי הוא ודאי חלק מהבורא וגם חלק מהכלל "גִּיט איז אלץ און אלץ איז גִּיט" [ה' הוא הכל והכל זה ה'].

אנכי והילדים

המדור לילדי ישראל

כֹּחַ דַּעְשׁוֹת חַיִּים

דַּעְשׁוֹת בַּתּוֹרָה....

"אז אתה מגיע מחר לאחל'קרח, כן?", אני מסבם עם ג'י. "ברור, רזי, מה השאלה?". אבל לי זה לא מספיק, אני מכיר את ג'י. גם אחרי אלף תזכורות הוא תמיד יאחר, והפעם חייבים להגיע בזמן. האתר נפתח ב-9:00 בבוקר, אבל מי שגייע בשעת הפתיחה יאלץ להמתין בתור לפחות שעה. ככה זה בשיא הקיץ, וגם ג'י יודע זאת. "זו לא שאלה, זו קביעה! 8:30 אנחנו שם, בראש התור. הפעם בלי משחקים בבקשה".

אבל איך אומרים? 'האדם מתכנן זה' צוחק...! תכניות-תכניות, אבל כשהגענו בשעה המתכננת, והפעם אפילו ג'י הגיע בזמן, נכונה לנו הפתעה. בשער הכניסה למתחם עמד סדרן קשוח שלא השאיר מקום לספק: "אין תפיסת מקום, התור יפתח בשעה תשע אפס-אפס, שניה לא לפני". לא עזרו התחנונים.

אתם מבינים את המשמעות? בשעה תשע תתחיל מהומת דחיפות, וזה הדבר האחרון שאני מיחל לו. לאחר

קיץ בריא ילדים!

מה מיחד השבת מכל שבתות הקיץ? טוב, בטח אני תופס אתכם באמצע חפשה משפחתית בצפון... אצלנו במשפחה מנצלים את ימי החפשה לטיולים ברחבי הארץ, לגלות בה נופים חדשים שעוד לא הכרנו. הפרשה שלנו, פרשת עקב, חלה תמיד בעצומם של ימי החפשה, וכנראה לא במקרה. יש בה רכז גבוה של שבחים על ארץ ישראל. פרותיה המתוקים, המחצבים הטמונים באדמתה, המעינות הנובעים בה — כל אלו מקצת שבחיה.

שלא נטעה! השבחים הרבים של ארץ ישראל אינם מסתכמים בגליות נוף מפעימה. נופים מהממים יש גם מחוצה לה. לארץ הקדש יש תכונות אפי יחודיות והיא מדביקה אותנו בהן. הפעם אני רוצה לדבר אתכם על אתגר גדול שהיא מעמידה בפנינו ועל הכוחות המיוחדים הנתנים לנו כדי לעמוד בו.

לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

חלילה, אלא לגישה הבלתי מתפשרת שלו. אם הגדרנו לעצמנו משימה – נצליח לעמד בה ויהי מה. אם נדמה שהדרך להצלחה במשימה חסומה, כנראה שהבעיה היא במשקפים שאנו מביטים דרכם, כי אין מחסום אמיתי שאינו נתן למעבר.

איזו מדה עלי לגייס כדי לראות כן את הדרך לפתרון? נכון, גם בטחון בה, אלא שזהו **בטחון פעיל**. כאשר מדבר במטרה שה' הציב לי, כמו כל אחת מתירי"ג המצוות, אעשה כל מאמץ לבצע אותה. ומה בדבר מכשולים העומדים בדרך? אלו נועדו רק כדי שאתאמץ יותר בדרך להצלחה במשימה.

כּוּל וּפְתֻחָאֵת

בפרשת עקב, ובכלל בספר דברים, נותן משה רבינו דברי הכנה לדור העומד להפגס לארץ. כניסה לארץ ישראל, המישבת בשבעה עמים חזקים ומבססים, היא בהחלט משימה לא פשוטה. לא לחנם משקיעה התורה אריכות של משפטי חזק לעם ישראל להצלחה בכבושה. כדי להצליח במשימה ולא לפחד מפניה? יהיה עלינו לאחז במדת הנצח, בבטחון הפעיל.

מה אמור לעשות עם ישראל מיד לאחר סיום משימת הכבוש? האתגר הבא יהיה? שוב הארץ, התנחלות. שטחה של ארץ ישראל יתחלק בין השבטים, וכל משפחה תזכה בחלק

כמה שניות של התעשיות אני שומע את עצמי ממלמל: "נו, שיהיה כן", ומוסיף לנחם את עצמי: "הכל בהשגחה פרטית".

אבל עזי ממש לא אמץ את הקו שלי. ההפה, הוא נראה כמו מי שנדרך לקרב: "מה פתאום? כל שנה זה ככה". ארשת הפנים האטומה של השומר לא הרשימה אותו. "סליחה, איפה המנהל שלך? אני רוצה לדבר אתו!". הבטחון העצמי שהפגין עזי היה מפתיע, והוא סדק אפלו את קשיחות השומר, שהתחיל להתנצל בפניו.

דְּבִלְדִּי אִל דְּפִלְחִי?

לפני שאשתף אתכם בסיום הארוע הייתי רוצה שנשים לב להבדלי הגישות בינינו. התגלית בכניסה למתחם אמנם אכזבה אותי, אבל לא יותר מכך. בסופו של דבר, הבנתי שעצבים לא יפתרו את הבעיה ועוד חצי שעה בתור היא לא סוף העולם. כן, לפעמים צריך לדעת שדווקא המתנה היא המתנה. "הכל לטובה", גם העכוב הזה, ולכן בהחלט נתן לומר שההשתדלות שלי לקבל עלי את הדין לטובה היא אחיזה במדת הבטחון בה.

אבל עזי, ואני מכרח לומר שלפעמים אני ממש מתפעל ממנו, רואה את הדברים אחרת. מבחינתו "מה שלא הולך בכח – הולך ביותר כח...", ואני לא מתכוון להפעלה של כח או אלימות,

אותנו כי מרוץ החיים עלול להשפיע
מהאדם את העקר – ה' יתברך.

אז מה? לא טוב לשמח? לא ולא!
ודאי שיש לשמח, שמחה של הודיה לה'
על כל הטוב שגמל עמי. אלא ששמחה
אמתית תבוא אף ורק עם המשכו של
פסוק האזהרה: "וזכרת את ה' אלקיך
כי הוא הניתן לך כח לעשות חיל". זכר
כי הבטחון בה', אותו היית מוכרח לגייס
כדי לנצח את האויב במלחמה, הוא
אותו בטחון בו אתה צריך לאחז בשעה
שאתה יוצא לפרנסתך. אתה שליח של
ה' יתברך ופועל מכוחו, ולכן הצלחתך
היא בעצם הצלחתו.

כעת אפשר יהיה לקרוא את פסוק
האזהרה גם בטון של הנחיה: "ואמרת
בלבבך כחי ועצם ידי עשה לי את
החיל הזה". כן, אמר זאת! יש בך כחות
עצומים מאת ה'. אלא שתמיד יהיה
עליך לבדק את עצמך אם לא שכחת
את המשכו של הפסוק: "ה' אלקיך הוא
הניתן לך כח לעשות חיל!"

שנזכר לבטחון פעיל בה' ולעשות
חיל!

שבת שלום ומברך!

נ?

משלה. בשלב זה תגיע שגרת ימי
המעשה. כל יהודי יפנה לעניניו
הפרטיים ויצא לפרנס את משפחתו. יש
מי שיעסק בעבודת הקרקע – חרישה,
זריעה, גידול וקצירה. יש מי שייבחר
לעסק בבניית בתים וסלילת דרכים, ויש
מי שיפנה לעסק במסחר. איש איש לפי
נטית לבו.

ומהו האתגר הפעם? גם כאן יהיה
על כל יהודי לאחז במדת הבטחון
הפעיל, אלא שכאן הסכנה שונה.
מלחמת הקיום והמרדף אחר הפרנסה
אינם מסכנים חיים כמו קרב עם האויב.
פה הסכנה טמונה דווקא בהצלחה
במשומות. כאשר החקלאי מספם את
העונה ומונה את רוחיו מעמל השנה
החולפת הוא עלול להתמלא בתחושת
גאווה. "הנה, טרחת ונעמלתי בעשר
אצבעותי ויש שכר לפעלתי". היזמה
והמרץ שהשקעתי היו משתלמים והנה
התוצאות לפני.

כח' אלצם יד'

תחושת הספוק היא הסכנה. "ואמרת
כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה".
הסכנה היא שכחה. התורה מזהירה

”עבודה שבלב” או עשיה בשטח? לפעמים

נדמה כי בין שתי התנועות הללו פעורה תהום – או שהאדם מתמקד בעבודה פנימית, הכואבת את חסרונותיו האישיים ודורשת שיפור בינו לבין אלוקיו, או שהוא מחליט ש”המעשה הוא העיקר”, פונה לעשיה רחבה במציאות ועסוק בטובת הזולת.

אכן, תנועת החסידות, מראשיתה, הדגישה את שני הקווים בו־זמנית: מחד, היא הפיחה רוח־חיים פנימית בכל העשיה היהודית והדגישה ש”רחמנא ליבא בעי”, בתפלה וגם ברגש פנימי בלימוד התורה וקיום המצוות. מאידך, היא הופיעה כתנועה עממית, עם משקל רב לדאגה לזולת ולעיסוק בגמילות חסד, כמו שמוצאים באין־ספור סיפורים על גדולי החסידות שוויתרו על תורה ותפלה כדי לעסוק בהסקת התנור ליולדת או באיסוף כספים לפדיון שבויים ולהכנסת כלה.

החסידות, המעמיקה בתפיסת ה’ כנושא־הפכים, דורשת גם מהיהודי לעבוד את ה’ כנושא־הפכים, המייחד עבודה פנימית בלב עם פעילות חיצונית מתמסרת לזולת; אהבה עם יראה; התלהבות עם גבולות מדוקדקים; שמחה עם ענוה; ועוד ועוד.

בנושאים הללו עוסקים השיעורים בגליון השבוע, כשהארוך והמרכזי שבהם מחדד שדווקא ה”עבודה שבלב”, מתוך ”לב נשבר” ו”דואג בקרבו”, מעוררת רחמים על כל נשמות ישראל ומביאה להתמסרות מלאה לטובת הזולת; ודווקא ההטבה לזולת מספקת את ההגנה הטובה ביותר ללבושי הנפש של האדם, ושומרת אותו בעבודתו־שלו ממחשבות רעות, מדיבוריים שליליים וממעשים אסורים.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא”ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא”ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי־פון:
079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

ג	ל	ע	י	נ
ו	א	ב	י	ט
נ	פ	ל	א	ו
ת	ר	ת	ר	ד